

STENOGRAFSKE BELEŠKE
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 3

BEOGRAD 1933 GODINE

KNJIGA 1

III REDOVNI SASTANAK

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 11 NOVEMBRA 1933 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVALI:

Pretsednik

Dr. KOSTA KUMANUDI

Potpredsednik

Dr. AVDO HASANBEGOVIĆ

Sekretar

ANTE KOVAČ

Prisutni su g.g. Ministri: Predsednik Ministarskog saveta i Ministar poljoprivrede dr. Milan Srškić, Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Ivan Pucelj, Ministar šuma i rudnika Pavao Matica i Vlada poverenik, prvi pomoćnik Ministra vojske i mornarice, divizijski general Radisav Krstić,

POČETAK U 10,45 ČASOVA.

S A D R Ž A J :

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika II redovnog sastanka;

2 — Reč Predsednika Narodne skupštine dr. Koste Kumanudi-a o godišnjici Primirja;

3 — Saopštenje o konstituisanju odbora: Finansijskog, Verifikacionog, Administrativnog, Imunitetnog, za Molbe i žalbe i o nastanjivanju vojske i mornarice;

4 — Saopštenje odborskog izveštaja o nastanjivanju vojske i mornarice;

5 — Saopštenje o podnošenju interpelacija narodnih poslanika: Riste Dokića na Ministra vojske i mornarice o postupku upravnika pirotehničkog zavoda u Sarajevu; dr. Nikole Kešeljevića na Ministra unutrašnjih poslova o nepravilnom radu u opštini beogradskoj; dr. Viktora Ružića na Ministra saobraćaja o rušenju sušačke luke i odbijanje hitnosti; dr. Ante Kuntarića na Predsednika Ministarskog saveta odnosno uprave pomorskog ribarstva; Todora Hadži-Dimitrijevića na Ministra pravde o izvršenju konkursa za mauzolej na Zejtinliku; Milana A. Božića na Ministra šuma i rudnika o obustavi rada društva »Krivaja« A. D. u Zavidoviću; Milana A. Božića na Ministra šuma i rudnika o radu direktora društva »Krivaja« A. D. u

Zavidoviću; Milana A. Božića na Ministra šuma i rudnika o izboru upravnog i nadzornog odbora društva Dobrljin—Drvar; Ferda Šege na Ministra građevina o osiguranju obale reke Save od poplava; dr. Milana Metikoša na Ministra finansija o reviziji oporezivanja i izmeni Zakona o naplati poreze; Ferda Šege na Predsednika Ministarskog saveta o knjizi »Industrija, zanatstvo i trgovina« od Milivoja Savića; dr. Nikole Nikića i drugova na Ministra unutrašnjih poslova o nepravilnostima prilikom opštinskih izbora u Savskoj banovini; dr. Nikole Preke i drugova na Predsednika Ministarskog saveta o uredjenju seljačkih dugova i sniženju kamate i odbijanje prvenstva; dr. Ivana Lončarevića na Ministra unutrašnjih poslova o opštinskim izborima u Dravskoj banovini; Milana A. Božića na Ministra vojske i mornarice i Ministra poljoprivrede o rešenju dobrovoljačkog pitanja; i Riste Dokića i drugova na Ministra pravde o učestalim nesretnim slučajevima u državnim rudnicima i odbijanje prvenstva;

6 — Saopštenje zahteva Ministra pravde o izdavanju suda narodnih poslanika;

7 — Otsustva narodnih poslanika;

8 — Molbe i žalbe;

9 — Razna akta.

Govornici: dr. Nikola Kešeljević, Predsednik Ministarskog

saveta i Ministar poljoprivrede dr. Milan Srškić (tri puta), dr. Viktor Ružić, Milan A. Božić, Ministar šuma i rudnika Pavao Matica (dva puta), dr. Marko Kožul, Risto Đokić.

Dnevni red: Pretres i usvajanje u načelu, pojednostima i konačno izveštaja Odbora za proučavanje zakonskog predloga o nastanivanju vojske i mornarice.

Govornici: Izvjestilac dr. Miloslav Stojadinović, Vladin novenerik, prvi pomoćnik Ministra vojske i mornarice, divizionski general Radisav Krstić.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Otvaram III redovni sastanak Narodne skupštine. Izvolite čuti zapisnik prethodnog sastanka.

Sekretar Ante Kovač pročita zapisnik II redovnog sastanka.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima li kakva primedba na zapisnik? (Nema): Primedaba nema, zapisnik je primljen.

Ja vas molim, gospodo narodni poslanici, da se na današnji dan setimo godišnjice Primirja, i palim herojima, koji su položili svoje živote za slavu i čast svojih otadžbina, odamo poštovanje i priznanje ustajanjem i ćutanjem. (Složni uzvici: Slava im! — Svi narodni poslanici ustaju i ostaju stojeći dva minuta u dubokom ćutanju.)

Nastavljamo rad. Izvolite čuti konstituisanje odbora.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): Finansijski odbor izveštava da se konstituisao 10 novembra tekuće godine i izabrao za predsednika g. dr. Ninka Perića, za potpredsednika g. dr. Slavka Šećerova i za sekretara g. dr. Antu Kuntarića;

Verifikacioni odbor izveštava da se konstituisao 10 novembra tekuće godine i izabrao za predsednika g. dr. Milenka Markovića, za potpredsednika g. Petra Ivaniševića i za sekretara g. Tripka Ninkovića;

Administrativni odbor izveštava da se konstituisao 10 novembra tekuće godine i izabrao za predsednika g. Vasilija Trbića, za potpredsednika g. dr. Duru Leušića i za sekretara g. Vojka Kurtovića;

Imunitetni odbor izveštava da se konstituisao 10 novembra tekuće godine i izabrao za predsednika g. dr. Milana Sekulića, za potpredsednika g. dr. Ljudevita Auera i za sekretara g. Filipa Cemovića;

Odbor za molbe i žalbe izveštava da se konstituisao 10 novembra tekuće godine i izabrao za predsednika g. Juraja Dubokovića, za potpredsednika g. Miloja Sokića i za sekretara g. Živka Danilovića;

Odbor za proučavanje zakonskog predloga o nastanivanju vojske i mornarice izveštava da se konstituisao 10 novembra tekuće godine i izabrao za predsednika g. Petra Ivaniševića, za potpredsednika g. dr. Ljudevita Auera i za sekretara g. dr. Miloslava Stojadinovića.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ovi se izveštaji primaju na znanje. Izvolite čuti odborske izveštaje.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): Odbor za proučavanje zakonskog predloga o nastanivanju vojske i mornarice podnosi Skupštini na rešenje svoj izveštaj. (Vidi prilog);

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ovaj je izveštaj štampan i razdat gospodi narodnim poslanicima i stavljen na dnevni red današnje sednice. Izvolite čuti interpelacije.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): G. Rista Đokić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra vojske i mornarice o postupku upravnika piro-

tehničkog zavoda u Sarajevu. (Vidi prilog);

G. dr. Nikola Kešeljević, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na Ministra unutrašnjih poslova o nepravilnom radu u Opštini beogradskoj i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog);

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč g. dr. Nikola Kešeljević, da obrazloži traženo prvenstvo.

Dr. Nikola Kešeljević: Gospodo narodni poslanici, vama su poznati oni događaji koji se dešavaju u Beogradskoj opštini, a koji su komentarisani preko javnosti i nisu ničim demantovani. Svi znate da značaj prestoničke opštine u našem narodnom i državnom životu igra izuzetnu ulogu i da takvi žalosni događaji, koji se dešavaju u prestoničkoj opštini, počev od njenih najvećih funkcionera pa preko odbornika do njezinih činovnika, događaji koji se protežu godinama, da su oni diskreditovali ugled prestoničke opštine i preko nje svih njenih ustanova, pa ja mislim da ne bi trebalo nikakve dalje detalje navoditi.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Gospodine poslanice, nemojte ulaziti u suštinu interpelacije. (Dušan Živojinović: Novi Poslovnik sve će to urediti.)

Dr. Nikola Kešeljević (nastavlja): Kad to bude, onda ovo neće biti Skupština.

Gospodo, kad su sva ta fakta poznata, kad se to i preko javnosti iznosi, kao što je jučerašnja »Politika« donela, i kad to nije nikakav demanti nego se naprotiv otežavajuće okolnosti iznose u javnosti, kad ih čak ova strašna cenzura nije preprečila, znači da je sve to apsolutna istina.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Opominjem Vas po drugi put, gospodine poslanice, da ne ulazite u suštinu interpelacije.

Dr. Nikola Kešeljević (nastavlja): Ja mislim da bi Narodna skupština bar jedanput izvršila svoju dužnost kad bi priznala hitnost ove interpelacije kao opravdane i kad bi zahtevala da se u toj Beogradskoj opštini raščisti sa svim licima koja su tako radila i koja demonstrativno izjavljuju da će i dalje tako raditi. Ja mislim da ne bi trebalo samo primiti hitnost interpelacije, nego bi čak Skupština trebala da odredi jednu anketu, koja bi sve te stvari izvidila i jednom uvela red.

Zato molim Narodnu skupštinu da ovoj interpelaciji prizna hitnost i opravdanost.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč Predsednik Vlade g. dr. Milan Srškić.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar poljoprivrede dr. Milan Srškić: Ne primam traženo prvenstvo za ovu interpelaciju.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima — ne prima). Većinom glasova traženo prvenstvo nije primljeno. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): Dr. Viktor Ružić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra saobraćaja o rušenju sušačke luke i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč g. dr. Ružić da obrazloži traženo prvenstvo.

Dr. Viktor Ružić: Gospodo narodni poslanici, meni je vrlo lako obrazložiti hitnost ove moje interpelacije, jer je stanje sušačke luke danas takvo, da se ne može dozvoliti dalje odlaganje. Važnost koju ima sušačka luka možete čitati u glasniku vladine stranke, u kome se kaže ovo: »Sa koncentracijom drvenih stovarišta u sušačkoj luci postao je Sušak

važno tržište drveta i nema takvog primera na obalama Sredozemnog mora«. Ova tako važna luka nalazi se danas u jednom takvom stanju, da pretil opasnost da se poruši i da naš izvoz drveta, koji godišnje iznosi milijardu i po do dve milijarde dinara, jednostavno mora ići preko italijanskih luka. Popravka ove luke zahteva milion do milion i po dinara. Dve komisije koje su tamo bile poslone saglasno su konstatovala, da toj luci pretil opasnost od rušenja. Ova je luka sagrađena pre 30 do 40 godina. Odranjavanje je takvo, da su potporni zidovi pokvareni i da ima rupa na njima od preko 2 metra od ivice prema unutra. Direkcija pomorskog saobraćaja posle svoga izveštaja Ministarstvu saobraćaja o tome, otklonila je od sebe svaku odgovornost. U toj luci radi dnevno par stotina radnika i preko nje obavlja se naš čitav osobni saobraćaj morem. Ako ovakvo stanje ostane diskvalifikovaće se naša izvozna trgovina i nemoguće će biti celokupan i čitav saobraćaj kroz tu luku sprovesti. Mi svi znamo da je 1929 godine bio jedan slučaj na sušačkoj luci, kada su subalterni činovnici upozorili vlast o trošnosti dotičnog gata, ali se to nije uvažilo, i ako se na to skrenula pažnja, a kad se srušio...

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Gospodine poslanice, nije na dnevnom redu sama interpelacija, već obrazloženje hitnosti interpelacije.

Dr. Viktor Ružić (nastavlja): A kad se gat srušio 6 lica je poginulo. Gospodo, da se to nebi ponovilo, ja tražim hitnost za ovu moju interpelaciju, a izneo sam o ovom slučaju sve što je bilo potrebno da, ako se štogod desi, ne budu pozvani na odgovornost subalterni činovnici, nego oni koji treba da podnesu tu odgovornost.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč Pretsednik Ministarskog saveta g. dr. Milan Srškić.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar poljoprivrede dr. Milan Srškić: Čast mi je izjaviti, da ne primam traženo prvenstvo za ovu interpelaciju.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Ne prima). Prvenstvo nije primljeno. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): Dr. Ante Kuntarić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Pretsednika Ministarskog saveta o rešenju Ministarskog saveta odnosno Uprave pomorskog ribarstva (Vidi prilog);

G. Todor Hadži Dimitrijević, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra pravde o izvršenju konkursa za mauzolej na Zejtinliku (Vidi prilog);

G. Milan A. Božić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra šuma i rudnika o obustavi rada društva »Krivaja« A. D. u Zavidoviću i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog);

G. Milan A. Božić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na Ministra šuma i rudnika o radu direktora društva »Krivaja« A. D. u Zavidoviću i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog);

G. Milan A. Božić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na Ministra šuma i rudnika o izboru Upravnog i Nadzornog odbora društva »Dobrljin-Drvar« A. D. i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč g. Milan Božić da obrazloži traženo prvenstvo.

Milan A. Božić: Gospodo narodni poslanici, vama je svima poznato da smo ja i moji drugovi čitave dve godine dana podnosili interpelacije Ministru šu-

ma i rudnika o strahovitim pljačkama koje se vrše na teritoriji bivše Bosne i Hercegovine. Gospodo narodni poslanici, te su pljačke toliko strahovite da iznose na stotine miliona. Ja sam dva puta u dva maha, i lanjske i preklanjske godine, u budžetskoj debati govorio o tim pljačkama stranih kapitala, ali do danas Ministar šuma uopšte po tim stvarima nije ništa učinio. Najveći krivac u »Krivaji« iako sam ja g. Ministra i putem interpelacija upozorio na šest meseci ranije na teške posledice i moguću katastrofu u tome preduzeću Regenštraf, konačno je pobegao u Beč, a da gospodin Ministar nije ništa učinio.

A ta firma »Krivaja« niti je plaćala porezu državi, niti takse, niti zakup na željeznici. Od 1925 god., od dana takozvane nacionalizacije, kada je provedena ta zlokobna nacionalizacija toga preduzeća, nije ništa učinjeno po toj stvari. Dakle, nije u pitanju samo »Krivaja«, nego su u pitanju skoro sva naša preduzeća u bivšim granicama Bosne i Hercegovine, gde su angažovani strani kapitali.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Gospodine poslanice, ograničite se na zahtev o prvenstvu.

Milan A. Božić (nastavlja): Dakle, nisu u pitanju samo ta zločinstva, nego su u pitanju i autoritet i prestiž narodnih poslanika i ovoga Doma, od koga čitav naš narod očekuje spas. I ja molim Narodnu skupštinu, pošto je ona već prošlog puta, kada sam ja govorio u budžetskoj debati, izjavila da očekuje jednu parlamentarnu anketu, da se stane na put tim lopovlucima koji se i dalje vrše, i ja vas molim da se, u interesu one sirotinje i u interesu one dece, zatim u interesu same nacije naše, prisili g. Ministar da odgovori na ovu interpelaciju. (Pljeskanje).

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč Ministar šuma i rudnika g. Matica.

Ministar šuma i rudnika Pavao Matica: Gospodo, ja sam čim sam preuzeo Ministarstvo šuma i rudnika preuzeo i sve potrebne korake da se uredi pitanje »Krivaje« (Rista Đokić: A kakvi su rezultati? Nikakvih rezultata nema.) Gospodine poslanice, to ne stoji, to je gospodi poslanicima poznato, čini mi se i iz novina, da je stvar dotle došla, da društvo »Krivaja«, kao akcionarsko društvo, više ne postoji, nego da je raspušteno. To je prva stvar. Druga je stvar da je tim raspuštanjem društvo »Krivaja« došlo pod likvidaciju. A kako će se likvidacija provoditi, to nije stvar Ministra šuma i rudnika nego suda i sudskih vlasti. Ja sam tražio da se ispituju sve knjige u »Krivaji« i te knjige, u koliko su hađene u Zavidoviću, ispitane su. Ali, budući da se tamo ne nalaze sve knjige, nego samo neki prepisi, jer je ostale g. Regenštraf preneo u Beč, ja sam preko Ministarstva inostranih dela zatražio još u mesecu januaru ove godine da se te knjige predadu, a u mesecu februaru stvar sam požurio, da se te knjige izruče i predadu Ministarstvu šuma i rudnika te da se ispituju. Medutim, i pored tih tražnja, ja do tih knjiga nisam mogao doći preko našeg Poslanstva. Budući da je stvar sada kod suda, i budući da će sve te stvari imati da sud utvrdi i ispita. (Glasovi: Da li naš ili austrijski?) Nadležan je naš sud u Drinskoj banovini. Budući da će imati, dakle, te stvari sud da ispita, radi toga smatram da dotle, dok ne dobijem te podatke od suda i dok nemam posle sudske istrage jasnu situaciju pred sobom, ja ne mogu po tim objekcijama, koje je stavio narodni poslanik g. Božić, da odgovorim. Kad dobijem te stvari od strane suda, onda ću o svemu moći gospodu narodne poslanike izve-

stifi. Radi toga smatram da se ne može tražiti prvenstvo za ovu interpelaciju nego molim da se redovnim putem na ovu interpelaciju odgovori. (Glasovi: Primamo prvenstvo! Primamo! — Graja).

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Izvolite čuti dalje interpelacije.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): Ferdo Šega, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra građevina o osiguranju obale reke Save od poplava. (Vidi prilog);

G. dr. Milan Metikoš, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra finansija o reviziji opozreivanja i izmeni Zakona o naplati poreze. (Vidi prilog);

G. Ferdo Šega, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Predsednika Ministarskog saveta o knjizi »Industrija, zanatstvo i trgovina« od Milivoja Savića i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč g. Šega da obrazloži zahtev o prvenstvu (Glasovi: Nije ovde). Izvolite čuti dalje.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): Dr. Nikola Nikić i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o nepravilnostima prilikom opštinskih izbora u Savskoj banovini. (Vidi prilog);

G. g. Nikola Preka i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Predsednika Ministarskog saveta o uredenju seljačkih dugova i sniženju kamata i traže da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč narodni poslanik g. dr. Marko Kožul, kao jedan od potpisnika interpelacije, da obrazloži zahtev o prvenstvu.

Dr. Marko Kožul: Gospodo narodni poslanici, nije ovo prva interpelacija kojom ja ulazim u ovo pitanje, već je valjda deseta ili petnaesta. Ali, pošto moram ovom prilikom da obrazložim samu hitnost interpelacije, ja ću, kao primorac, da upotrebim ovde jedan primer sa mora. Hitnost ću obrazložiti ovim: brod se nalazi na moru, njega je zahvatila bura i veetar ga nosi dalje. Iz tog broda ispada jedan čovek koji ne zna plivati, i taj čovek vapije da ga spasu. Šta je prirodnije nego da onaj koji stoji na brodu i koji drži jedrila u ruci okrene brod i pode u pomoć ovome čoveku koji se davi. Ja mislim da se pitanja u mojoj interpelaciji tiču naše privrede. A čitav naš narod traži da se ovakva pitanja rešavaju u Narodnoj skupštini. Ako ne možemo da pomognemo ovome narodu kako bi trebalo, onda pokažimo bar sa svoje strane da imamo dobre volje i želje da mu pomognemo, rešavajući ovo pitanje. Još od prošle godine, od meseca jula ili avgusta, postoji jedna moja interpelacija, kojom je traženo da se otpočne sa diskusijom po ovome pitanju.

Svi mi znamo šta naš narod traži i očekuje. On očekuje rešenje pitanja seljačkih dugova, uredenje banaka, gde leže milijarde narodnog novca koje su u pitanju i niko od nadležnih ne vodi o tome računa. Međutim, i to je pitanje isto tako žurno kao što je žurno da se i pitanje seljačkih dugova skine jedanput sa dnevnog reda, jer sve to dovodi do katastrofe čitavu privredu naše zemlje. To su kazali na svom zboru privrednici iz svih krajeva naše zemlje, iz Srbije, iz Vojvodine, iz Dalmacije i drugih krajeva. Svi su oni jednoglasno doneli takav zaključak na svome zboru u Novom Sadu. Sva naša privreda, gospo-

do, nalazi se u potpunom rasulu i zadnji je čas da se ona spase.

Ja mislim, Gospodine Predsedniče, da je ovoliko dosta da se obrazloži hitnost naše interpelacije, pa vas molim da hitnost usvojite.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč Predsednik Ministarskog saveta g. dr. Milan Srškić.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar poljoprivrede dr. Milan Srškić: Gospodo, pitanja na koja se odnosi interpelacija g. Kožula, naročito ono o sredivanju zemljoradničkih dugova, postavljena su silom prilika na dnevni red već odavno. Kraljevska vlada, kao što sam imao čast u nekoliko mahova izjaviti, posvećuje svestrano najozbiljniju pažnju svima ovim problemima. Rad na ovom poslu nije običan nego mnogo složen i tangira i interese cele naše privrede. Lako bi bilo naći rešenje ovome pitanju, ako bi se ono moglo iztrgnuti iz sklopa svih ostalih problema i ako bi se moglo rešavati jednostrano. Treba naći rešenje, koje će biti u skladu sa opštim privrednim interesima, a ne jednim samo koristiti a istovremeno druge grane privrede upropastiti. (Odobranje i povici: Tako je!)

Kraljevska vlada već nekoliko meseci intenzivno radi na iznalaženju mera za ublaženje svih poteškoća koje su izazvale privrednom krizom.

Svi Vi dobro znate da je ovih dana baš u tome pitanju u Kraljevskoj vladi postignuta puna saglasnost, kao što znate da Vlada ovih dana završava pripremni rad po tim pitanjima, te će kroz desetak dana već izaći sa ovim pred Narodno predstavništvo.

I gospodin interpelant izvesno to sve zna, ali kraj svega toga traži da se da prednost njegovoj interpelaciji i da se ovoga trenutka raspravlja i ako je to pitanje baš sada u završnoj fazi pripremnog rada Kraljevske vlade. (Odobranje i povici: Tako je!)

Ja sam, gospodo, protiv hitnosti ove interpelacije ne zato što ne smatram da taj predmet nije vrlo presan, jer ga kao takvog i u Kraljevskoj vladi tretiramo, što će se i dokazati faktom da će kroz nekoliko dana biti ovo pitanje pred Vas izneseno, nego s toga što ne mogu dozvoliti da se u jedno krupno i važno pitanje po interese naše zemlje unose pri rešavanju ma kakvi drugi obziri i ma kakvi drugi motivi osim jednih motiva: da hladno i bez prenatrženosti navedemo pravilno rešenje ovom važnom privrednom problemu, da time ublažimo teško stanje i našeg seljaka i ostalih grana privrede, i pomognemo sredivanju ekonomskih prilika kod nas. (Opšte burno odobranje).

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Glasovi kod većine: Ne prima! — Uzvici na levi: Prima.)

Hitnost nije primljena. Izvolite čuti dalje interpelacije.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): G. dr. Ivan Lončarević, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o opštinskim izborima u Dravskoj banovini. (Vidi prilog);

G. g. Milan A. Božić i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. g. Ministra vojske i mornarice i Ministra poljoprivrede o rešenju dobrovoljačkog pitanja. (Vidi prilog);

G. g. Rista Đokić i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra pravde o učestalim nesrećnim slučajevima u državnim rudnicima i

traže da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč g. Rista Đokić da obrazloži traženo prvenstvo.

Rista Đokić: Gospodo narodni poslanici, jedna velika mrlja i najernija tačka u našem političkom životu, to je svakako resor Ministarstva šuma i rudnika sa onim što se u njemu radi. Verujući da se u toj kući vazda naopako radilo prateći događaje u rudnicima, i to podzemnim, gde se radnicima odbija od njihove vlastite zarade, što ulazi u Bratinsku blagajnu, i znajući da ti radnici ginu, ja sam već prestao da o ovim stvarima pitam Ministra šuma i rudnika jer i njemu lično više ne verujem, a onoj kući u kojoj je on pogotovu, ja sam ovoga puta uputio pitanje na Gospodina Ministra pravde, i uputio ga radi slabog nadzora u državnim rudnicima i državnim industriskim preduzećima povodom postupka sa životima tih radnika. Ko god prati događaje, može pročitati svake nedelje, da se dogodio nesrećan slučaj u tom i tom rudniku. Takav jedan slučaj bio je u Vareškoj državnoj železari, gde su dvojica radnika poginula samo radi nepažnje njihovih pretpostavljenih. U Zenici prerezali su jedan austrijski stari top i zaboravili su tom prilikom da iz cevi izvade šrapnel. Taj šrapnel je posle eksplodirao, te su dva radnika poginula, a nekoliko ih je ranjeno, i tako je ostalo dosta dece iza te sirotinje. Njih je trebalo pomoći, ali Bratinsku blagajnu upropastio je za 3 miliona jedan činovnik Ministarstva šuma, neki Karlo Tibor.

I, gospodo, nemajući više vere u resor Ministra šuma, a poštujući one žrtve, kao i brinući se za budućnost dece onih koji ginu, ja sam morao tražiti zaštitu radnika od gospodina Ministra pravde kao čuvara državnog pečata i zaštitnika pravde. I ova interpelacija, koju sam uputio i tražio za nju hitnost, nikako nije vezana sa Ministrom šuma, nego sa Ministrom pravde, pa neka on nade zaštitu za živote rudarskih radnika. Molim i apelujem na vas, gospodo narodni poslanici, da tu hitnost primite.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ima reč g. Ministar šuma i rudnika.

Ministar šuma i rudnika Pavao Matica: Čast mi je izjaviti da ne primam prvenstvo za ovu interpelaciju. (Rista Đokić protestuje. — Graja).

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ova će se interpelacija uputiti nadležnom gospodinu Ministru. Izvolite čuti zahtev za izdavanje sudu gospode narodnih poslanika.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): G. Ministar pravde traži ovlašćenje za produženje krivičnog postupka protiv narodnih poslanika g.g.: dr. Fedora Nikića za delo iz čl. 33 Zakona o štampi; Stjepana Šiftara za delo iz § 301 Kaz. zakona; Ivana Lončara za delo iz čl. 52 Zakona o štampi; dr. Nikole Kešeljevića za delo iz čl. 52 Zakona o štampi; dr. Nikole Kešeljevića za delo iz čl. 52 Zakona o štampi; dr. Nikole Kešeljevića za delo iz čl. 52 Zakona o štampi; dr. Antea Kuntarića za delo iz § 204/II Kaz. zakona i dr. Branka Baraća za delo iz §§ 71, 72, 73, 82 i 86 Zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ovaj zahtev g. Ministra pravde uputiće se Imunitetnom odboru. Izvolite čuti molbe za odsustva.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): G. dr. Ljudevit

Pivko, narodni poslanik, moli za odsustvo od 9 do 24 novembra radi odlaska u Čehoslovačku, g. Jovan Mirsić, narodni poslanik, moli za 10 dana odsustva zbog bolesti; g. Dimitrije Beširović, narodni poslanik, moli za 5 dana odsustva.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Odobrava li Narodna skupština tražena odsustva? (Odobrava) Tražena odsustva su odobrena. Izvolite čuti molbe i žalbe.

Sekretar Ante Kovač saopštava sledeće molbe i žalbe: Ante I. Ramljaka, Milana Bujesa, Käte Papafava, Stjepana Babića, Udruženja rezervnih oficira i ratnika, Čačak, Hadži Avdage Kazaferovića, Dušana Miloševića, Miladina Golubovića, dr. Josipa Ražmana, Vojislava Dj. Atanackovića i drugova, Andreja Avsenika, Marka Vukotića, Radisava Pavlovića, Mladena Stojadinovića, Smilje Pantić, Josipa Pavliča, Papuna Sotirovića, Svetozara Gligorijevića i dr., Save Djordjevića, Velimira Škodrića, Jere Baranović, Društva jugoslovenskih bibliotekara, Tome V. Radjenovića, Slave I. Radović i Lazara Turudije, Josipa Kovačevića, Radojke B. Maksimović, Luke Ranisavljevića, Stevana Feodorova i Blaže M. Božovića, Anke S. Miljković i Jevrema Filipovića, Svetozara Jovanovića, Koste Tomića i Gavrila Kuzeljevića, Jove P. Čeko, Jovana Ristovića, Opštine Klarijske, Steve Vračara, Pere Dj. Jovanovića, Mihaila T. Mojsića, Tome Tatića i Nure Bakarević, Zoke Glavač, Petra Radovanovića, Dragoljuba S. Jovanovića, Razumenke Jovanović, Petra Martinovića i dr. Luke Matijaševića, Gospodjinke Marjanović i Jelene Cvetković, Vladimira Žvaba, Miloša Jovanovića, Gvido Hreljenovića, Nastasije i Drage Aleksić, Carek-Sviben Josipa, Jovanke Barzut, Gospave V. Stevović, Jokana Knežević i Jelena Ratković, Milivoja V. Aračića i Branišlava Ž. Bačića, Milana M. Nikolića, Sare Štampeljberc, Milorada T. Petakovića, Franje Butine, Milenka Pjevačevića, Dragosava S. Stevanovića, Milke Delini, Marka Šimunovića, Alekse M. Stojanovića i dr., Marije Fuks i Slavke Makić, Petra Todorovića, Radomira M. Djurčića, Mirke Protić, Humanih Ženskih Društava, Beograd, Vjenceslava Pošića, Milislava Slavkovića i dr., Djurdjice, Ružice i Zlate Mirković, Dušana P. Dučića i dr. Momira Glomazića.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Pročitane molbe i žalbe upućuju se Odboru za molbe i žalbe. Izvolite čuti razna akta.

Sekretar Ante Kovač (saopštava): Udruženja ratnih invalida Šabac, Smederevo, podnose predstavku o izmenama i dopunama u Invalidskom zakonu; Udruženje trgovaca — Zagreb, podnosi rezoluciju o stanju trgovačke privrede; Udruženje trgovaca za Srez požarevački podnosi rezoluciju o teškom privrednom stanju; Društvo za unapređivanje banje Ilidže podnosi predstavku o uvršćenju banje Ilidže u prvi razred skupce; Udruženje ugostitelja — Beograd pozdravlja sa kongresa rad Narodne skupštine; Opštinski službenici — Čačak, pozdravljaju sa skupštine opštinskih službenika rad Narodne skupštine; Božidar Gačić, Vojislav Matavić, dr. Stanoje Marinković, dr. Profir Stojanović, Dimitrije Gligorijević i drugovi podnose predstavku o dopuni § 5 zakona o povlačenju i upotrebi potvrda po čl. 11 Zakona o isplati ratne štete; dr. M. Z. Bjelovučić podnosi predstavku o opštinskim izborima u gradovima; Udruženje ratnih invalida — Sušak, podnosi predstavku o izmenama i dopunama u Invalidskom zakonu; Mihailo A. Pre-

dić podnosi pretstavku o bračnim dužnostima supružnika; Zemaljski savez ugostiteljskih udruženja — Beograd podnosi rezoluciju o izmeni zakona o trošarini i dr.; Todor Šubarević podnosi pretstavku protiv fabrike mastila »Pelikan«; Vinogradari Sreza crkveničkog podnose pretstavku protiv zakonskog predloga o uvodjenju trošarine na vino.

Pretsednik dr. Kosta Kumanudi: Ova se saopštenja primaju na znanje.

Prelazimo na dnevni red: Pretres u načelu izveštaja Odbora za proučavanje zakonskog predloga o nastanjanju vojske i mornarice. Ima reč izvestilac g. dr. Miloslav Stojadinović.

Izvestilac dr. Miloslav Stojadinović: Gospodo narodni poslanici, pred nama je Zakon o nastanjanju vojske i mornarice. Zakon kome smo juče i to s pravom dali hitnost. Ovim Zakonom cilja se na regulisanje svih onih odnosa, koji su vezani za nastanjanje trupa bilo u redovnom, mobilnom ili ratnom stanju. Regule ove vrste izazvane su na jednoj strani samim potrebama naše narodne vojske, a na drugoj strani one proističu iz jedne dugé evolucije života, ne samo našeg naroda nego i drugih, koji su se starali da iz primitivnog načina rata, snabdevanja i nastanjanja dodu do savršenijih formi, kako bi se znalo ne samo u mirno vreme nego, tako isto i u mobilno i u ratno doba na koji će se način postupati u odnosu na nastanjanje vojske. Nekada su te dve stvari, nastanjanje i snabdevanje bile vezane: vojske starih naroda išle su slobodno preko svoje i tuđe teritorije, dok se nije postepeno došlo do principa ustanovljenih u novije vreme, po kojima uopšte za nastanjanje vojske u mirno, mobilno i ratno doba ina da prethodi stvaranje jasno regulisanih odnosa i na taj način izbegnu mnoge nepravde. U našoj zemlji stvarna potreba izazvala je regulisanje ovih odnosa na sasvim novoj osnovi, a ona se nametnula ne manje i silom fakta da imamo razne zakone, jedno stanje koje se mora zameniti snošljivijim. Naše težnje ispoljavaju se u novijem periodu, koji mi imamo čast da pretstavljamo, u opravdanim zahtevima da se izvrši po svaku cenu unifikacija zakonodavstva i da se jedna nedeljiva država stavi u pun sklad sa jednim zakonodavstvom. I dokle smo u tome u glavnom uspeli na drugoj strani naše borbe i napora, dotle je na ovoj strani, ukoliko se tiče uređenja odnosa nastanjanja vojske, ostala sve do danas raznolikost koja se nije mogla dalje održati a da se time ne okrnje vitalni interesi države i narodne vojne snage.

Sve do danas ostali su na snazi stari zakoni, od one punih pet decenija, i to stari srpski Zakon od 1885 i Zakon bivše Austro-Ugarske od 1879 godine. Posao koji mi sad vršimo svodi se na to da se oba pomenuta zakona zamene jednim izjednačenim zakonom, koji će da važi za celu državu, jer mi imamo jednu, nedeljivu narodnu vojsku, jednu potrebu i jednu nesalomljivu narodnu volju.

Ovaj Zakon u svojim opštim odredbama jeste jedna srećna sinteza odredaba oba ranija zakona u savremeno modifikovanoj formi. Pri tome mi je prijatno da naglasim naročito činjenicu, koja je važna da se Kraljevska vlada, naročito g. Ministar vojske i mornarice, inspirisala kod ovoga zakona osnovnom odredbom člana 1 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice, da vojska i mornarica čine narodnu vojnu

silu, a odmah zatim u čl. 2 da je zadatak vojne sile da brani Otadžbinu i da bude potpora zakonitosti u zemlji.

Jedno ovako lepo i tačno naglašeno načelo o našoj vojsci, koja, pored odbrane Otadžbine, služi i kao potpora zakonitosti, nesumnjivo je u potpunoj doslednosti sprovedeno i kroz ovaj Zakon koji vam se sada predlaže.

Zakon o nastanjanju vojske i mornarice ima tri dela. Prvi njegov deo sadrži opšte odredbe. Ja ću se ukratko zadržati na pojedinim odredbama toga važnog dela ističući samo nekoja glavnića načela. Pre svega, po tekstu zakonskog predloga, nastanjanje vojske i mornarice vrši se samo u nedostatku vojnih zgrada, a to se može vršiti u redovnom, mobilnom i ratnom stanju, dakle u svega tri slučaja koje Zakon predviđa. Ovim Zakonom jasno se napominje da se samo u oskudici vojno-državnih zgrada pribegava iskorišćavanju samoupravnih zgrada, a u nedostatku ovih i privatnih u koliko su one za to podesne i stvarno potrebne za vojne svrhe.

Za nastanjanje vojske i mornarice u redovnom stanju, država daje sopstvenicima naknadu u novcu, u koliko ih dragovoljno nisu besplatno ustupili državi. To je akt pravičnosti, tako da odredbama ovog Zakona ničiji interesi nisu zapostavljeni a najmanje interesi vojske i sigurne odbrane zemlje. Veličinu naknade za nastanjanje u redovnom stanju određuje Ministarski savet na predlog Ministra vojske i mornarice, a u saglasnosti sa Ministrom finansija.

Gospodo, za tim u članu 6 — govori se o nastanjanju vojske i mornarice sa izuzetnim slučajevima gde se nastanjanje ne može da vrši. Zakon te slučajeve nabraja taksativno. U članu 7 stavlja se u dužnost opštinama da vode evidenciju i tačne statističke podatke o brojnom stanju kako zgrada tako i ljudstva, stoke i drugih potreba, koji će, prema čl. 10 ovoga Zakona, služiti kao osnova za izradu razmeštajnog pregleda. Dakle, opštinama je data jedna dužnost koju one imaju da vrše i po opštim zakonskim propisima, dužnost koja nikoliko ne krnji načelo samouprava niti ove sužava u svome samostalnom radu. Jer opštine snažeci odbranbenu snagu zemlje snaže i sebe same.

Gospodo, mi smo u članu 12 ovoga Zakona istakli princip, da se nikome ni u kom slučaju ne mogu zauzeti one prostorije, koje su neophodno potrebne domaćinu i njegovoj porodici za stanovanje. Kao što vidite, ovaj Zakon vodi računa o potrebama naroda, te čak kad i nastupi slučaj mobilnoga stanja on ovaj momenat ne zapostavlja.

U drugom delu ovoga Zakona koji posebno govori o nastanjanju vojske i mornarice u redovnom stanju, ističe se, što je vrlo važno, da se vojska u redovnom stanju može koristiti za stalno nastanjanje vojno-državnim i državnim zgradama (čl. 18). Dakle jedan princip dobro istaknut, koji se dopunjuje tek u nedostatku takvih zgrada odredbom čl. 19 po kome se mogu upotrebiti u iste svrhe ostale zgrade samoupravne i druge. Održavanje zgrada u ispravnom stanju pada na teret Ministarstva vojske i mornarice. Član 21 osobito je važan. Po sili te odredbe ako u kojoj opštini nema zgrade za vojsku, onda »ako opština odnosno samoupravno telo pristaje da za nastanjanje određenih delova vojske i mornarice u dotičnom mestu podigne o svom trošku potrebne zgrade po projektima i pod nadzorom Mi-

nistarstva vojske i mornarice, ili da po izradenim i revidiranim predračunima za njihovo podizanje stavi potrebnu sumu novaca na raspoloženje Ministarstvu vojske i mornarice, pa da tako izgrađene zgrade izda pod zakup Ministarstvu vojske i mornarice, — onda se taj odnos po ovome Zakonu reguliše daleko pravilnije i na način koji se diametralno razlikuje od do sada važećih propisa i daje više elastičnosti i pravičnosti celom ovom pitanju. U tom istom članku kaže se da će se visina kirije određivati prema uloženoj kapitalu a na bazi roka od 20 godina. Na jednoj strani imamo uloženi kapital, na drugoj strani sam rok, tako da se time omogućuje maksimiranje kirija u pravednom iznosu iste. Sem toga ovaj Zakon daje prava Ministarstvu vojske i mornarice da po isteku toga roka od 20 godina zgrade prelaze u njegovu svojinu. Održavanje pak ovih zgrada u ispravnosti za to vreme spada u dužnost i na teret Ministarstva vojske i mornarice.

Gospodo, bilo je do sada teških slučajeva baš u ovim pitanjima a pojedini gradovi na svojim kongresima u svojim raznim predstavkama, na konferencijama i inače ulagali su opravdane proteste koji će, verujemo, od sada sasvim otpasti. Jer iz ranijeg zakonodavstva bivše Austro-Ugarske monarhije rezultirala je mogućnost relativno malih kirija koje su, u nekim slučajevima gotovo postale nesnošljive, tako da su javne dažbine i izdatci na opravke tih zgrada bili daleko veći od samog zakupa. Ovaj Zakon, međutim, specijalno za teritoriju na kojoj je važio pom. Zakon od 1879 god., isključuje tu mogućnost a samim tim predstavlja jedno rešenje koje je pravično i savremeno u isto vreme.

U svome trećem delu Zakon govori kako se ima nastanjivati vojska i mornarica u mobilnom i ratnom stanju, i ovde se ističe princip da se za nastanjivanje vojske i mornarice u mobilnom i ratnom stanju na sopstvenoj teritoriji ne daje nikakva naknada od strane države. Ne smemo zaboraviti da se ovaj Zakon u svojim glavnim odredbama oslanja na Zakon o ustrojstvu vojske i mornarice, specijalno na članove 353, 354 i 355 toga Zakona. Pored toga što su te bitne norme već usvojene i sadržane u odnosnim članovima Zakona o ustrojstvu vojske, napominjem da čl. 355 toga Zakona predviđa da će se svi ovi odnosi regulisati posebnim zakonom o nastanjivanju vojske.

Prema tome, gospodo, mi u jednom razumnom skladu i kontinuitetu stvari nastavljamo samo volju ranijeg zakonodavca, koji je u tom paragrafu 355 predvideo dužnost da se ovi odnosi imaju da urede posebnim Zakonom, a to znači na bazi eliminisanja starog srbijanskog i bivšeg austro-ugarskog zakonodavstva, stvarajući jedan nov, moderan Zakon o nastanjivanju vojske i mornarice, koji je jedinstven u svojim odredbama onako isto kao što je i naša vojska jedinstvena i snažna.

Gospodo narodni poslanici, pristupajući konačno rešenju ovog veoma važnog pitanja mi time dokumentujemo i pravilnost shvatanja potreba naše nacije koje se ispoljavaju u usavršavanju i modernizovanju naše vojske u svima njenim raznovrsnim oblicima. Ovaj Zakon stvarno znači proširenje uslova za dobar rad i snagu naše vojske i naše Narodne odbrane uopšte. Ali ovo modernizovanje, koje se vrši u jednoj lepoj evoluciji života Jugoslavije, karakteriše i sva preimućstva toga života; izražena u tesnoj

vezi između države, naroda i vojske. Ta evolucija ne kreće se u pravcu stvaranja nekog kastinskog duha, nego je tendencija ovoga modernizovanja u smislu ne samo odredaba koje se kroz ovaj Zakon sprovode nego i celokupnog našeg stremljenja, da se očuva puno tradicionalno jedinstvo naše vojske i naroda i da se na ovaj način u još jačoj meri osnaži onaj jedinstveni, nepokolebljivi duh koji je uvek postojao, duh našeg žilavog naroda — a vojska je bila i ostaće uvek narodna — onaj duh koji nas je vodio u borbe za narodne slobode, u pobeđe i slave. Ovaj zakon zašnovan je na ovim svetim obzirima i principima i ja vas, gospodo narodni poslanici, molim da ga kao takvog izvolite primiti. (Burno pljeskanje).

Potpredsednik dr. Avdo Hasanbegović: Reč ima Vladin poverenik, prvi pomoćnik Ministra vojske i mornarice, divizijski general g. Radisav Krstić.

Vladin poverenik, prvi pomoćnik Ministra vojske i mornarice, divizijski general Radisav Krstić: Gospodo narodni poslanici, Zakon o nastanjivanju vojske za područje ranije Kraljevine Srbije donet je 1885 godine.

U krajevima pak, koji su nam po ugovoru o miru pripali od bivše Austro-Ugarske monarhije, u primeni su propisi Zakona još ranijeg datuma — od 1879 godine.

Ovi zakoni, doneti skoro pre 50 godina i više, ne odgovaraju današnjim prilikama i potrebama, a pored toga oni se u svojoj bitnosti razlikuju u tolikoj meri da se ne mogu dovesti u sklad, niti mogu zadovoljiti današnje potrebe naše vojne sile.

Ova raznolikost zakonskih propisa, u vezi sa primljenim obavezama po ranije zaključenim ugovorima između pojedinih opština i vojno-državne vlasti, dovodi do sporova i svakovrsnih zahteva, koji, ako se blagovremeno i zakonski ne rasprave, mogu imati kao posledicu ogromno fiskalno opterećenje i porast već inače znatnih državnih obaveza na toj strani.

Obzirom na ovo, nameće se i neophodna potreba za donošenjem novog Zakona o nastanjivanju vojske i mornarice za celu teritoriju Kraljevine, a kojim će se odnosi samoupravnih tela, opština i pojedinaca staviti na savremenu i pravednu osnovu. Pored toga, brzo i neosetno po obe zainteresovane strane izvršiće se i likvidacija svih dosadašnjih spornih pitanja, koja su ostala nerešena još od oslobođenja, pa time omogućiti i opravka odnosno održavanje svih objekata koje je vojna uprava preuzela i iskorišćava za smeštaj vojske, a što je do sada moralo izostati zbog pojave tih sporova.

Gospodo narodni poslanici, projektom Zakonu predviđa se:

1 — Da se u redovnom stanju za nastanjivanje vojske i mornarice imaju redovno koristiti vojno-državne zgrade, pa tek u nedostatku ovih, u drugom redu, zgrade državnih i samoupravnih tela; najzad, izuzetno i samo u krajnjem slučaju, i zgrade privatnih ustanova, preduzeća i pojedinih lica, sa ograničenjima predviđenim Zakonom. Ovim poslednjim Zakonom se predviđa da država daje naknadu. Veličinu ove naknade određuje Ministarski savet.

U mobilnom i ratnom stanju država ne daje nikakve naknade sopstvenicima za zauzete zgrade za nastanjivanje vojske.

U svakom slučaju država je dužna da svaku štetu i kvar, koje vojska za vreme nastanjivanja pričin

sopstvenicima, naknadi uz pravičnu oštetu.

2 — Pošto zbog nedovoljnih budžetskih sredstava Ministarstvo vojske i mornarice neće biti u mogućnosti da za duži niz godina podigne sve potrebne građevine za smještaj vojske i mornarice, to se projektom Zakona predviđa, da opštine i samoupravna tela, po svome pristanku, i u granicama finansijske mogućnosti, mogu podizati potrebne zgrade za smještaj pojedinih delova vojske, određenih na stalno stanovanje u dotičnom mestu, a kako je to u mnogim mestima i do sada radeno. Za takve slučajeve Zakonom se predviđa postupak i propisuje da se te zgrade u roku od 20 godina imaju otplatiti i preći u državnu svojinu.

Ovim opštine i samoupravna tela ukazuju izvesnu pomoć vojsci, ali im se u zamenu za to utrošeni novac naknadjuje, a stanovnicima dotičnog mesta daje mogućnost zarade od vojske kao dobrog potrošača.

3 — Najzad, Zakonom se predviđa i rešenje svih do sada postojećih sporova između vojne uprave i pojedinih opština. Naime, u mnogim mestima, koja su po ugovoru o miru pripala našoj državi, nasledili smo izvestan broj zgrada, koje su pojedine opštine podigle za potrebe vojske po Zakonu koji je važio za Austro-Ugarsku državu. Za korišćenje ovih zgrada plaćala je vojna uprava bivše Austro-Ugarske vojske vrlo neznatne sume na ime zakupnine, a država nije bila dužna da otkupljuje ove zdrage. Posle oslobođenja i ujedinjenja naša vojna uprava pridržavala se je u glavnom ranije važećih zakonskih propisa i zaključenih ugovora i sem nekoliko izuzetaka plaćala je zakupninu za zgrade koje i danas za smještaj vojske iskorišćuje.

Medutim, u toku ovih 15 godina po oslobodenju, pojavili su se sporovi sa izvesnim opštinama zbog opravke ovih zgrada i visine zakupa a mnoge su opštine tražile da vojna uprava otkupi te zgrade.

Prema ovakvom stanju, krajnje je vreme, da se to pitanje reši i konačno likvidira putem Zakona, pa su zato i podnetim projektom, u njegovom članu 40 i 41, predvidene potrebne odredbe za pravedno rešenje ovoga pitanja a obzirom i na današnje ekonomsko-finansijske prilike države. Svaki drugi način likvidacije predstavljao bi za državu znatno jače finansijske izdatke, koji se za sada ne bi mogli učiniti. Za ovo je dokaz i taj, što se za 15 godina od ujedinjenja uspelo da izvrši likvidacija samo u nekoliko slučajeva i to u glavnom zamenom za druge državne objekte u dotičnom mestu.

Gospodo narodni poslanici, odredbe Zakona o nastanjivanju vojske i mornarice propisane su saobrazno odredbama Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice. Želja je i težnja vojne uprave da za smještaj vojske i mornarice u redovnom stanju ima svoje sopstvene, udobne zgrade, a ukoliko to do sada nije bila u mogućnosti da izvede, Zakonom se predviđa, da u vremenu od 20 godina to postigne uz dobrovoljnu pomoć i opština u granicama njihove finansijske mogućnosti.

Za nastanjivanje u mobilnom i ratnom stanju pri redigovanju pojedinih odredaba ovog Zakona, vodilo se dovoljno računa o uslovima pravednosti, te se i propisuje, da se smještaj vojske vrši uz ravnomerno opterećenje stanovnika i bez štete po rad, funkcionisanje i smještaj privatnih ustanova i porodica.

Sa svega izloženog ja Vas, gospodo narodni po-

slanici, molim da ovaj Zakonski predlog sa učinjenim primedbama od strane Zakonodavnog odbora izvolite usvojiti i primiti. (Opšte odobravanje, pljeskanje i uzvici: Primamo aklamacijom).

Potpredsednik dr. Avdo Hasanbegović: Pošto se niko više nije javio za reč, prelazimo na glasanje u načelu o predlogu zakona o nastanjivanju vojske i mornarice. Glasace se na uobičajeni način »za« i »protiv«. Izvolite čuti prozivku.

Sekretar Ante Kovač proziva poslanike da glasaju i oni su glasali ovako:

Glasali su »za«: Avramović Branko, Aksentijević Aleksandar, Aleksić Kosta, Alilović Saćir, Arandelović Jovan, Auer Ljudević dr., Babamović Jordan, Baljić Salih, Banjac Ljubomir, Batinić Jozo, Beširović Dimitrije, Bogdanović Iso, Božić Milan, Borisavljević Strahinja, Brušija Radoslav, Bukvić Aleksandar, Valjavec Stjepan, Veličković Miladin, Vidaković Vitomir, Vidović Bogdan dr., Vujić Dimitrije V., Gavrilović Branislav, Gavrilović Oto, Gajšek Karlo, Glavički Božidar, Grajić Pero, Grbić Emilijan, Gruber Franjo, Davidović Vitomir, Danilović Živko, Dervišić Dulaga, Dimitrijević Mita, Dimitrijević Hadži-Todor, Dobrovoljac Milan J., Dovezenski Jovan S., Dodić Aleksandar-Taka, Došen Mirko dr., Dragović Miloš P., Drmelj Alojzij, Duboković Juraj, Đokić Risto, Živanović Milan, Živković Isidor M., Živojinović Dušan M., Zaharić Čedomir, Zeljković Boško, Ivandekić-Ivković Mirko dr., Ivanišević Petar, Ivančević Dušan, Isaković Milivoje Đ., Jevremović Dragoljub dr., Jevtić Živo-tije, Jevtić Mihailo R., Jevtić Radovan, Jeličić Boža C., Jovanović Aleksandar, Jovanović Doka, Jovanović Jova, Jovanović Dobrosav, Kadić Husein, Kalamatijević Mihailo R., Katić Miloš, Kačanski Stevan, Kešeljević Nikola dr., Klinc Anton, Knežević Stjepo dr., Kožul Marko dr., Kraljević Dragan dr., Kraft Stevan dr., Krstanović Risto, Krstić Vladimir, Krstić Zarije, Krstić Mihailo V., Krstić Simo, Kujundžić Andrija K., Kunjašić Joahim, Kurtović Vojko, Kurtović Šukrija, Lazarević Milovan, Lazarević Todor dr., Leušić Đuro dr., Lisavac Mladen dr., Lončarević Ivan dr., Lončar Stanko, Lulić Petar, Makar Dako, Maksimović Stjepan, Marjan Đuro, Marjanac Simo, Marković Velimir Ž., Marković Milorad P., Marković Nikola, Matica Pavao, Matić Đoka N., Mašić Marko, Metikoš Milan dr., Mijić Milan Đ., Miletić Vjekoslav dr., Milošević Mladen P., Milutinović Milinko R., Milutinović Milorad Đ., Mitrović Jovan R., Mitrović Ljubomir M., Mozer Hans dr., Mulalić Mustafa A., Nedeljković Uroš, Nikić Nikola dr., Nikodijević Arandel Đ., Nikolić Branko dr., Ninković Tripko, Ostojić Đuro dr., Pavlič Alojzij, Parabučki Đorde, Paranos Špiro F., Pahernik Franjo, Patrnogić Ljuba, Perić Matej dr., Perić Milivoje Đ., Perko Dragutin V., Petovar Lovro, Petrović Milan, Petrović Marko, Pešić Milutin, Pivko Ljudevit dr., Popović Dušan, Popović Jevtimije, Popović Milan V., Popović Svetislav dr., Praljak Nedeljko, Preka Nikola, Prekoršek Ivan, Princip Jovo, Pucelj Ivan J., Radić Ivan, Radović Savo dr., Radonjić Milan, Rajić Toša dr., Ružić Viktor dr., Savić Arandel, Savić Sava V., Savković Ilija, Saračević Radenko, Selmanović Alija, Simić Milorad, Sokić Milojke M., Spasović Vukašin, Spahić Vlado, Spindler Vjekoslav, Srškić Milan dr., Stažić Josip, Stanić Andra, Stevanović Milan, Stefanović Ignjat, Stijić Milan dr., Stojadinović Miloslav dr., Stošić Stamenko, Tešić Maksim, Tomić Jakob, Tonić Todor R., Toromanović

Hasan, Trbić Vasilije, Trbojević Uroš dr., Čuković Milan, Urek Ivan, Hasanbegović Avdo dr., (pretsedava) Sarković Tihomir, Šiftar Stevan.

Otsutni: Adić Ante, Andelinović Grgur Budislav dr., Antonijević Dušan, Antunović Josip, Barać Branko dr., Bačić Stjepan dr., Benko Josip, Brkić Stepan, Bugarski Dragutin, Budišin Stevan, Bunović Milan, Varda Sever, Vasiljević Stevan dr., Veljković Veljko, Vidić Ješa dr., Vosnjak Bogumil dr., Vukićević Bogić dr., Gavrančić Oton dr., Gospodnetić Franjo, Grba Milovan dr., Grdić Vasilj, Grubanović Milan, Deme-trović Juraj, Dobrović Milan S., Drljača Branko, Dor-dević Vladimir, Đurić Mihailo, Elegović Ivo dr., Ži-vančević Mihailo, Živković Negosim dr., Zemljčić Ja-kob, Ilić Srđa Milan dr., Isaković Mito, Janković Ve-lizar dr., Jevtić Milutin Al., Jelić Milutin, Jeremić Ži-vojin, Jovan Andrija, Kajmaković Omer, Knežević Lovro, Kovač Ante Lj., Kovačević Dragutin-Karlo, Kojić Dragutin dr., Koman Albin, Kostić Dragutin dr., Kostić Milorad J. dr., Kramer Albert dr., Krejči Anton, Krstić Milutin, Kujundžić Bogoljub K., Kuma-nudi Kosta dr., Kuntarić Ante dr., Lazarević Teodo-sije K., Lazarević Filip S. dr., Lončar Ivan, Lukić Ži-van dr., Maksimović Božidar, Malančec Vlado dr., Marinković Vojislav dr., Markić Franjo, Marković Milenko dr., Mastrović Ante F., Maceković Matija, Miletić Vladislav, Milošević Gavro, Misirlić Jovan T., Mihailović Ilija P., Mihailović Svetislav dr., Mohorič Ivan, Mravlje Milan, Nikić Fedor dr., Novaković Tode dr., Nuić Petar dr., Njamcul Ranko dr., Paleček Ivan dr., Perić Ninko dr., Petrak Nikola, Petričić Živko dr., Pištelić Slavko A. dr., Pogačnik Viktor, Popović Dimitrije On., Popović Dobrivoje Ger. dr., Popović Kosta dr., Popović Milan dr., Prša Šime dr., Pusto-slemšek Rasto, Radivojević Lazar, Radonić Miljan, Rako Janko dr., Rape Stane dr., Rorbaher Julijan dr., Santo Gavro dr., Sekulić Milan dr., Selić Joca M., Smiljanić Toma dr., Sokolović Nikola, Stajković Ni-kola, Stanišić Vladimir dr., Stanojević Dragomir M., Stanojević Milutin, Stevanović Živojin Ar., Stepanov Milivoj, Stevanović Milan R., Stojković Milan J. dr., Strezović Krsta, Tadić Gligorije dr., Teodorović Vo-jislav, Tolić Ignjat M. dr., Topalović Milan, Trifunov-ić Ljubiša, Trkulja Stanko, Trpković Stavra K., Či-rić Đorde, Čirić Stevan, Uzunović Nikola, Urošević Mirko P., Urukalo Sergije, Fidančević Toma dr., Fi-zir Viktor, Fotirić Arsa, Hajdinjak Anton, Hanžek Lavoslav dr., Hodera Svetislav V., Hribar Nikola, Hri-štić Bora, Cemović Filip, Centić Juraj dr., Cerer An-ton, Cipušević Metodije, Čorbić Branko, Čohadžić Hazim, Segar Ferdo, Šelmić Dragić N., Šečerov Slavko dr., Šiljegović Vladimir, Šnajdar Franjo, Šumenković Ilija dr., Šurmin Đuro dr.

(Posle glasanja)

Potpretsednik dr. Avdo Hasanbegović: Gospodo, izvolite čuti rezultat glasanja. Glasalo je u svemu 170 narodnih poslanika i svi su glasali »za«. Prema tome je ovaj zakonski predlog primljen u načelu. Prelazi-mo na pretres u pojedinostima. Molim g. izvestioca da pročita član 1.

Izvestilac dr. Miloslav Stojadinović pročita član 1 predloga zakona o nastanjivanju vojske i morna-ricice po predlogu Odbora.

Potpretsednik dr. Avdo Hasanbegović: Pošto se niko nije javio za reč, prelazimo na glasanje. Gla-

saće se sedenjem i ustajanjem na uobičajeni način.

Prima li Narodna skupština pročitani član 1? (Prima). Objavljujem da je pročitani član 1 primljen po predlogu Odbora. Izvolite čuti član 2.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući se-denjem i ustajanjem, usvojila u pojedinostima od člana 2 do člana 43 predlog zakona o nastanjivanju vojske i mornarice po predlogu Odbora.

Potpretsednik dr. Avdo Hasanbegović: Pošto je Narodna skupština primila i u pojedinostima ovaj predlog zakona, prelazimo na poimenično glasanje u celini. Molim g. sekretara da izvrši prozivku.

Sekretar Ante Kovač proziva poslanike da gla-saju i oni su glasali ovako:

Glasali su »za«: Avramović Branko, Aksentije-vić Aleksandar, Aleksić Kosta, Alilović Saćir, Aran-delović Jovan, Auer Ljudevit dr., Babamović Jordan, Baljić Salih, Banjac Ljubomir, Batinić Jozo, Beširo-vić Dimitrije, Bogdanović Iso, Božić Milan, Borisav-ljević Strahinja, Brušija Radoslav, Bukvić Aleksandar, Valjavec Stjepan, Veličković Miladin, Vidaković Vi-tomir, Vidović Bogdan dr., Vujić Dimitrije V., Gavri-lović Branislav, Gavrilović Oto, Gajšek Karlo, Gla-vički Božidar, Grajić Pero, Grbić Emilijan, Gruber Franjo, Davidović Vitomir, Danilović Živko, Dervišić Dulaga, Dimitrijević Mita, Dimitrijević Hadži-Todor, Dobrovoljac Milan J., Dovezenski Jovan S., Dodić Aleksandar-Taka, Došen Mirko dr., Dragović Miloš P., Drmelj Alojz, Duboković Juraj, Đokić Risto, Ži-vanović Milan, Živković Isidor M., Živojinović Dušan M., Zaharić Čedomir, Zeljković Boško, Ivandekić-Ivko-vić Mirko dr., Ivanišević Petar, Ivančević Dušan, Isako-vić Milivoje Đ., Jevremović Dragoljub dr., Jevtić Živo-tije, Jevtić Mihailo R., Jevtić Radovan, Jeličić Boža C., Jovanović Aleksandar, Jovanović Doka, Jovanović Jova, Jovanović Dobrosav, Kadić Husein, Kalamatijević Mihailo R., Katić Miloš, Kačanski Stevan, Kešeljević Nikola dr., Klinc Anton, Knežević Stjepo dr., Kožul Marko dr., Kraljević Dragan dr., Kraft Stevan dr., Krstanović Risto, Krstić Vladimir, Krstić Zarije, Kr-stić Mihailo V., Krstić Simo, Kujundžić Andrija K., Kunjašić Joahim, Kurtović Vojko, Kurtović Sukrija, Lazarević Milovan, Lazarević Todor dr., Leušić Đuro dr., Lisavac Mladen dr., Lončarević Ivan dr., Lončar Stanko, Lulić Petar, Makar Dako, Maksimović Stjepan, Mar-jan Đuro, Marjanac Simo, Marković Velimir Ž., Mar-ković Milorad P., Marković Nikola, Matica Pavao, Matić Doka N., Mašić Marko, Metikoš Milan dr., Mijić Milan Đ., Miletić Vjekoslav dr., Milošević Mladen P., Milutinović Milinko R., Milutinović Milorad Đ., Mitrović Jovan R., Mitrović Ljubomir M., Mozer Hans dr., Mulalić Mustafa A., Nedeljković Uroš, Ni-kić Nikola dr., Nikodijević Arandel Đ., Nikolić Bran-ko dr., Ninković Tripko, Ostojić Đuro dr., Pavlič Alojz, Parabučki Đorde, Paranos Špiro F., Paher-nik Franjo, Patnogić Ljuba, Perić Matej dr., Perić Milivoje Đ., Perko Dragutin V., Petovar Lovro, Pe-trović Milan, Petrović Marko, Pešić Milutin, Pivko Ljudevit dr., Popović Dušan, Popović Jevtimije, Po-pović Milan V., Popović Svetislav dr., Praljak Ne-deljko, Preka Nikola, Prekoršek Ivan, Princip Jovo, Pucelj Ivan J., Radić Ivan, Radović Savo dr., Radon-jić Milan, Rajić Toša dr., Ružić Viktor dr., Savić Arandel, Savić Sava V., Savković Ilija, Saračević Ra-denko, Selmanović Alija, Simić Milorad, Sokić Milo-je M., Spasović Vukašin, Spahić Vlado, Spindler Vje-koslav, Srškić Milan dr., Stažić Josip, Stanić Andra,

Stevanović Milan, Stevanović Ignjat, Stijić Milan dr., Stojadinović Miloslav dr., Stošić Stamenko, Tešić Maksim, Tomić Jakob, Tonic Todor R., Toromanović Hasan, Trbić Vasilije, Trbojević Uroš dr., Čuković Milan, Urek Ivan, Hasanbegović Avdo dr., (pretsedava) Šarković Tihomir, Šiftar Stevan.

Otsutni: Adić Ante, Andelinović Grgur Budislav dr., Antonijević Dušan, Antunović Josip, Barać Branko dr., Bačić Stjepan dr., Benko Josip, Brkić Stepan. Bugarski Dragutin, Budišin Stevan, Bunović Milan, Varda Sever, Vasiljević Stevan dr., Veljković Veljko, Vidić Ješa dr., Vošnjak Bogumil dr., Vukićević Bogić dr., Gavrančić Oton dr., Gospodnetić Franjo, Grba Milovan dr., Grdić Vasilj, Grubanović Milan, Deme-trović Juraj, Dobrović Milan S., Drljača Branko, Dor-đević Vladimir, Đurić Mihailo, Elegović Ivo dr., Ži-vančević Mihailo, Živković Negosim dr., Zemljic Ja-kob, Ilić Srđa Milan dr., Isaković Mito, Janković Ve-lizar dr., Jevtić Milutin Al., Jelić Milutin, Jeremić Ži-vojin, Jovan Andrija, Kajmaković Omer, Knežević Lovro, Kovač Ante Lj., Kovačević Dragutin-Karlo, Kojić Dragutin dr., Koman Albin, Kostić Dragutin dr., Kostić Milorad J. dr., Kramer Albert dr., Krejči Anton, Krstić Milutin, Kujuhdžić Bogoljub K., Kuma-nudi Kosta dr., Kuntarić Ante dr., Lazarević Teodo-sije K., Lazarević Filip S. dr., Lončar Ivan, Lukić Ži-van dr., Maksimović Božidar, Malančec Vlado dr., Marinković Vojislav dr., Markić Franjo, Marković Milenko dr., Mastrović Ante F., Maceković Matija, Miletić Vladislav, Milošević Gavro, Misirlić Jovan T., Mihailović Ilija P., Mihailović Svetislav dr., Mohorić Ivan, Mravlje Milan, Nikić Fedor dr., Novaković Tode dr., Nuić Petar dr., Njamcul Ranko dr., Paleček Ivan dr., Perić Ninko dr., Petrak Nikola, Petričić Živko dr., Pištelić Slavko A. dr., Pogačnik Viktor, Popović Dimitrije On., Popović Dobrivoje Ger. dr., Popović Kosta dr., Popović Milan dr., Prša Šime dr., Pusto-slemšek Rasto, Radivojević Lazar, Radonić Miljan, Rako Janko dr., Rape Stane dr., Rorbaher Julijan

dr., Santo Gavro dr., Sekulić Milan dr., Selić Joca M., Smiljanić Toma dr., Sokolović Nikola, Stajković Ni-kola, Stanišić Vladimir dr., Stanojević Dragomir M., Stanojević Milutin, Stevanović Živojin Ar., Stepanov Milivoj, Stevanović Milan R., Stojković Milan J. dr., Strezović Krsta, Tadić Gligorije dr., Teodorović Vo-jislav, Tolić Ignjat M. dr., Topalović Milan, Trifuno-vić Ljubiša, Trkulja Stanko, Trpković Stavra K., Či-rić Đorđe, Čirić Stevan, Uzunović Nikola, Urošević Mirko P., Urukalo Sergije, Fidančević Toma dr., Fi-zir Viktor, Fotirić Arsa, Hajdinjak Anton, Hanžek Lavoslav dr., Hodera Svetislav V., Hribar Nikola, Hri-stić Bora, Cemović Filip, Centić Juraj dr., Cerer An-ton, Cipušević Metodije, Čorbić Branko, Čohadžić Hazim, Šega Ferdo, Šelmić Dragić N., Šećerov Slavko dr., Siljegović Vladimir, Snajdar Franjo, Šumenković Ilija dr., Šurmin Đuro dr.

(Posle glasanja)

Potpretsednik dr. Avdo Hasanbegović: Gospodo, izvolite čuti rezultat glasanja. Glasalo je u svemu 176 narodnih poslanika i svi su glasali »za«. Prema tome je zakonski predlog o nastanjivanju vojske i morna-ricе usvojen i konačno i na osnovu člana 64 Ustava biće upućen Senatu na dalji rad: (Odobranje i plje-skanje).

Ovim je, gospodo narodni poslanici, današnji dnevni red iscrpljen. Za iduću sednicu predlažem sle-deći dnevni red:

Pretres izveštaja Odbora za proučavanje zakon-skog predloga o obaveznom telesnom vaspitanju.

Prima li Narodna skupština ovaj dnevni red? (Prima).

Iduću sednicu zakazujem za utorak, 14 novem-bra, u 11 časova pre podne. Današnja sednica je za-ključena.

Sednica je zaključena u 12 časova.

P R I L O Ž I

NARODNOJ SKUPŠTINI

Odbor za proučavanje zakonskog predloga o nastanjivanju vojske i mornarice, na svojoj sednici od 10 novembra 1933 godine, proučio je upućeni mu zakonski predlog i u toku svoga rada učinio sledeće izmene i dopune:

Kod člana 3 prvi stav, poslednji red, reč »držav-nih« zamenjuje se sa rečju »državnim«, a u istom redu iza reči »tela« dodaju se u zagradi reči (»član 19«).

Kod člana 4 u poslednjem redu brišu se reči »a u saglasnosti sa« i mesto njih dolazi reč »i«, a reč »Ministrom« zamenjuje se rečju »Ministra«.

Kod člana 10 tačke 5 ispred reči »nameštajem« umeće se reč »nužnim«.

Kod člana 11 briše se poslednja rečenica koja glasi: »Kaznu do 20 dana izriče nadležni Ban a preko te granice Ministar unutrašnjih poslova«. Na mesto toga dolazi nova rečenica koja glasi: »Kaznu izriče

opšta upravna vlast«.

Kod člana 12 u četvrtom redu iza reči: »prostorije« dodaju se reči »i stvari«, a u petom redu brišu se reči »za stanovanje«, a na kraju člana u zagradi koja već postoji dodaju se reči »i člana 26«.

Član 15 menja se i glasi:

»Zgrade samoupravnih tela i privatnih ustanova, koje su vojne vlasti već zauzele i upotrebljavaju, ne mogu se ponova uzimati u obzir za raspored vojske i mornarice u cilju nastanjivanja«.

Kod člana 21 u prvom stavu, petnaestom redu, brišu se reči »veličinu plaćanja godišnjeg zakupa«, a mesto njih dolaze reči »godišnju zakupninu«.

Kod člana 29 u drugom stavu, prvom redu, reč »nadležna« zamenjuje se rečju »opšta«, a brišu se reči »u granicama prava iz člana 69 Zakona o unu-trašnjoj upravi«.

Kod člana 30 u drugom stavu, prvom redu, iza reči »upućuju« dodaje se reč »redovno«, a na kraju istog stava reč »trupa« zamenjuje se rečju »trupe«.

u lice, kafedžija dobar domaćin i čestit građanin, očitao im je u jednom govoru vakelu, navodeći, da takvo ponašanje ne dolikuje ljudima njihovog položaja i vaspitanja.

Kad se u Beogradskoj opštini rade takve stvari, a uz to je svakome jasno da tamo vlada nered i nered, onda je nerazumljivo i nepojmljivo za kakav je teški trud Beogradska opština nagradila svoje odbornike od 1 januara do 18 avgusta 1933 godine sledećim nagradama, koje je u naročitom spisku štampao pod punim svojim potpisom jedan beogradski advokat, a da ga još niko nije za to pozvao na odgovornost niti na sud. Prema tome spisku dobili su za vreme od sedam i po meseci:

Stojan Anđelković, grad.	27.500.— din.
Aleksandar Belović, trgovac	21.500.— »
Dušan Brkić, trgovac	11.700.— »
Jovan Viktorović, apotekar	36.650.— »
Boško Vukašinić, advokat	71.900.— »
Jovan Gavrilović-Gačula, trgovac	256.700.— »
Radojko Gavrilović, trgovac	8.500.— »
Mihajlo Graovac, industrijalac	11.700.— »
Aca Dinić, trgovac	5.000.— »
Voja Dogančić, stolar	116.900.— »
Vladimir Dušmanić, advokat	33.600.— »
Samuilo Demajo, advokat	7.800.— »
Milosav Đorđević, hotelijer	22.800.— »
Bora Đorić, trgovac	52.100.— »
Mihajlo Đurić, trgovac	24.300.— »
Živko Živković, mesar	9.750.— »
Milivoje Živković, čin. N. B.	10.600.— »
Povle Kararadovanović, nov.	55.400.— »
Menahej Koen, trgovac	12.400.— »
Živko Konstantinović, penzioner	18.600.— »
Živko Matošević, trgovac	20.400.— »
Dragoljub Milošević, abadžija	11.950.— »

Momir Mitrović, trgovac	44.700.— »
Mihailo Nikolić, kafedžija	19.700.— »
Nikola Nikolić, trgovac	8.200.— »
Branko Popović, profesor Universiteta	400.— »
Jovan Pavićević, trgovac	21.400.— »
Dr. Fridrih Pops, advokat	18.100.— »
Nikola Šumenković, kafedžija	4.000.— »
Sima Saso, penzioner	24.100.— »
Petar Terzić, trgovac	14.200.— »
Voja Simić, štampar	22.050.— »
Albert Firt, električar	49.350.— »
Milan Sokić, inžinjer	20.000.— »
Dr. Ksenofon Šahović, prof. Universit.	23.100.— »
Ješa Soldatović, trgovac	6.900.— »
Joca Sretenović, penzioner	13.200.— »
Milija Stanković, hotelijer	2.700.— »
Mihajlo Stefanović, advokat	40.000.— »
Dragoslav Stojadinović, advokat	34.400.— »
Branko Starčević, vinar	14.850.— »
Kosta Todorović, prof. Universiteta	32.000.— »

Svega dinara 1,261.650.—

Kad se zna u kakvom je teškom materijalnom stanju Beogradska opština, i kako su strahovito opterećeni građani grada Beograda opštinskim prirezom, taksama, trošarinama itd., ovako rasipničko gazdovanje može se nazvati kriminalnim.

Molim Vas, Gospodine Ministre, da najhitnije sprečite ovakav rad opštinske uprave u Beogradu i da mi u Narodnoj skupštini odgovorite šta mislite po svim ovim pitanjima preduzeti?

Beograd, 31 oktobra 1933 god.

Dr. Nikola Kešeljević s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Dr. Viktora Ružića, narodnog poslanika, na Ministra saobraćaja o opraveći sušačke luke.

GOSPODINE MINISTRE,

Ne trebam da tumačim važnost sušačke luke, jer je ona danas glavno izlazište za svu našu privredu, bez nje se ne da ni zamisliti naša spoljna trgovina, ne da se niti zamisliti redovno razvijanje našeg pomorskog saobraćaja.

Kraj sve ove njene važnosti ipak je njeno stanje takovo, da preti pogibao, da se dobar dio luke sruši, te da postane luka posve nesposobna za svrhe kojima danas služi, a kako je vazda puna ljudi, može osim toga da postane pozornicom katastrofe, nezapamćene u istoriji države sa urednom upravom.

Podmorski zidovi naime svih pristaništa izgrađeni su davno prije rata blokovima, koje je more vremenom podrovalo tako, da dubine pod morem mestimice iznašaju do dva metra iza pravca ivice obale.

Kako se na obalama dnevno krcaju čitavi brodovi, kako se obala opterećuje dnevno čitavim vagonima robe a proces raspadanja zidova pod morem se nastavlja, iminentna je opasnost, da se te obale sruše. Dogodi li se ovo, onda to znači potpuno imobilisanje sušačke luke, a kakvih brojnih ljudskih žrtava tu

može biti, može si svatko zamisliti, kad znade da stotine ljudi dnevno u luci radi ili se u luci ukrcava.

Već se godine 1929 porušio jedan drveni gat na Sušaku, jer nije opravljan bio, palo je preko pedeset ljudi u more i ta je katastrofa tek slučajem samo šest ljudskih žrtava stajala, pa kako postoji opasnost, da se ta nesreća još u većoj meri ponovi, smatram za svoju dužnost, da putem ove interpelacije opozorim Narodnu skupštinu na žalosno stanje sušačke luke, te sam slobodan upitati Vas, Gospodine Ministre:

1 — Da li Vam je poznato, da je stanje sušačke luke takovo da popravak iste ne trpi odlaganja?

2 — Što je u ovoj stvari učinjeno, nakon što su komisije utvrdile stanje luke?

3 — Ako nije ništa urađeno, koje će se mjere preduzeti, da se opasnost spreči?

Moleći usmeni odgovor u narednoj sjednici Narodne skupštine, tražim za ovu interpelaciju prvenstvo, a hitnost ću u Skupštini obrazložiti.

Sušak, 30 oktobra 1933.

Dr. V. Ružić s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Dr. Ante Kuntarića, narodnog poslanika, na predsednika Narodne skupštine povodom rešenja Ministarskog saveta broj 40218/3 1933 od 29/7 1933.

GOSPODINE PRETSEDNIČE,

Slobodan sam u smislu § 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini radi povrede postojećih pozitivnih zakona podneti sledeću:

INTERPELACIJU

Rešenjem Ministarskog saveta broj 40218/3 1933 od 29/7 1933 odlučeno je:

1 — da uprava morskog ribarstva ostane i dalje u nadležnosti pomorske uprave;

2 — da se od strane Banske uprave ne poduzme akt vršenja odvojene nadležnosti u pitanjima morskog ribarstva dok se ne donese nova zakonska odredba, koja će urediti ovo pitanje.

Ovo rešenje Ministarskog saveta nije zakonito sa formalnih i materijalnih razloga, jer se njima mijenjaju i upravo ukidaju postojeći pozitivni zakoni.

U smislu čl. 9 Zakona o uredenju Vrhovne državne uprave od 31/3 1929 »Ministarski savet ne izdaje nikakove administrativne akte«.

On nije nikakovo zakonodavno tijelo i nema pravo, da donosi zakone, da ih mijenja, a najmanje da donosi rješenja protivna pozitivnim zakonima.

Ovo rješenje Ministarskog saveta protivi se čl. 3 Zakona o uredenju Vrhovne državne uprave od

31/III 1929, gde je izričito uzakonjeno načelo, da ribolov spada u djelokrug Ministarstva poljoprivrede dok se u djelokrug Ministarstva saobraćaja ribolov niti ne spominje.

Osim toga prema zakonu o Banskoj upravi od 7/II 1929 § 38 toč. 3 »Unapredjenje ribarstva u slatkim vodama i moru« spada u djelokrug Banske uprave.

Budući, da je s tih razloga citirano rešenje Ministarskog saveta očito protiv postojećih pozitivnih zakona slobodan sam podnijeti ovu interpelaciju s molbom, da Predsednik Ministarskog saveta izvoli odgovoriti:

1 — što kani poduzeti da se citirano rešenje Ministarskog saveta stavi van snage?

2 — što kani poduzeti, da se postojeći pozitivni zakoni u pitanju ribarstva u praksi primenjuju?

3 — da li se kani u najkraće vreme donijeti zakon o ribarstvu u slatkim vodama i moru, kojim bi se definitivno rešila kolizija nadležnosti.

Moleći Vas Gospodine Pretsedniče, da izvolite ovu moju interpelaciju podneti Gospodinu Pretsedniku Ministarskog saveta, bilježim se

U Crkvenici, dne 31 oktobra 1933.

Dr. Ante Kuntarić s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Hadži Todora Dimitrijevića, narodnog poslanika, na Ministra pravde po izvršenju konkursa za mauzolej na Zejtinliku.

MNOGOPOŠTOVANI GOSPODINE MINISTRE,

Konkurs je zaista najbolje sredstvo da svaki čovek i svaka stvar budu postavljeni na mesta koja im odgovaraju. Medutim, posle izvršenog konkursa za mauzolej na Zejtinliku, palim borcima na solunskom frontu, počinjemo gubiti poverenje u konkurs.

Versko odeljenje poverenog Vam Ministarstva raspisalo je u svoje vreme konkurs za tri natpisa na pomenutom mauzoleju. Na taj način trebalo je da budu zainteresovani svi koji se osećaju sposobni da dadu iz svog osećaja i svog uma ono što treba da potseća na veličinu osećanja i dužnosti onih koji padose za dobro Kralja i Otadžbine. I kao što su oni pohrlili u borbu oružjem, pohrlili su i jugoslovenski intelektualci u jednu književnu borbu perom, da bi ono, što iz te borbe izade kao pobedilac, krasilo mauzolej i napajalo sva jugoslovenska pokolenja a ulivalo i poštovanje svima strancima koji prođu kroz Solun, kroz ovu vratnicu Balkana i poprište gde je rešena sudbina sveta u korist kulture i civilizacije, časti i prava.

Daleko od toga da posumnjam u savesnost žirija, moram konstatovati jedan jedinstveni fakat, a to je, da je sve tri nagrade dobio jedan čovek i to činovnik istog Ministarstva.

Ako je ovo slučajnost, onda je njome otkriven jedan genije kome nikako nije mesta u administrativnim aktima. Za takvog genija trebalo bi i na drugi način da bude hleba u ovoj zemlji. On bi trebao da daje sud o radovima drugih a ne drugi o radovima njegovim.

Medutim imam dokaza da je ovaj gospodin izjavio svoju sumnju u žiri i kad on, kao nagradeni, sumnja, te je sumnjao pre nagrade, kako da ne sumnjaju oni koji su propali? Taj isti, nagradeni gospodin, kada su ga kolege pitale, da li će i on podnositi nešto za konkurs, on je sa indignacijom odbijao, govoreći da su u žiriju sve njegovi neprijatelji.

Čudnovato je kako bi žiri mogao da zna čiji su anonimni radovi? Dalje, zar nemamo pravo da sumnjamo u genijalnost čoveka koji je bez potrebe govorio neistinu, to jest, govorio da neće konkurisati, a konkurisao? Dalje, zar nemamo pravo da sumnjamo u žiri u koji je sumnjao i nagradeni, i naposljetku, zar nemamo pravo da sumnjamo onda kada sve nagrade dobiva jedan činovnik iz istog Ministarstva i čovek lično poznat svima članovima žirija?

GOSPODINE MINISTRE,

Jedini način da se otkloni sumnja u genijalnost dotičnog Vašeg činovnika, kao i u ispravnost žirija,

a ne manje da se da mogućnost širem krugu da ceni šta treba da bude na tom mauzoleju koji treba da bude izraz narodnog osećanja, da se da mogućnost mnogima da dadu svoje mišljenje o natpisu, t.j. i onima čija su braća ili sinovi t.j. njihove kosti u tom mauzoleju, a ne da o tome sude trojica koji nisu prošli ni jednu kap krvi, a možda i niko od njihovih milih.

U interesu pravde kao i satisfakcije, kako živim tako i mrtvim, palim za Kralja i Otadžbinu, ja molim g. Ministra da izvoli:

1 — Da poništi pomenuti konkurs, i

2 — Da naredi, da se svi radovi, koji su konkurisali, štampaju u jednoj knjižici koja bi se poslala hiljadi jugoslovenskih intelektualaca da oni kažu što je najbolje da stoji na pomenutom mauzoleju, simbolu naše časti i požrtvovanja.

Molim g. Ministra da mi izvoli usmeno odgovoriti na jednoj od idućih sednica Narodne skupštine.

Beograd, 7/XI 1933 g.

Hadži Todor Dimitrijević s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Milana A. Božića, narodnog poslanika, na predsednika Narodne skupštine o obustavi rada društva »Krivaja« A. D. u Zavidoviću.

GOSPODINU
PRETSEDNIKU NARODNE SKUPŠTINE
BEOGRAD

Na osnovu člana 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini čast mi je podnijeti interpelaciju, koja se odnosi na nerad »Krivaje« D. D. u Zavidovićima, te rasipnički režim koji u njoj vlada, pa molim, da mi gospodin Ministar šuma i rudnika izvoli dati svoj odgovor na tu interpelaciju u jednoj od narednih sednica Narodne skupštine.

1 — Je li poznato Gospodinu Ministru šuma i rudnika da preduzeće »Krivaja« u Zavidovićima, u kome je angažovana država sa 26%, ne radi već skoro tri godine dana? Ako mu je poznato, šta je učinio da prisili to preduzeće na rad?

2 — Je li Gospodinu ministru poznato, da su knjige preduzeća, u koliko ih ima vodene tako mizerno i nepotpuno, da se to protivi svim postojećim zakonima i zakonskim propisima?

Neka mi Gospodin Ministar objasni, čemu je služio »Kontrolni biro« u Beču, koji je godišnje trošio teške milione dinara iz kase preduzeća »Krivaje«.

4 — Je li poznato Gospodinu ministru da je iz kase toga delomice državnog preduzeća u poslednje

dvije godine t. j. 1930 i 1931 izdato u ime ličnih rashoda oko dinara 25,000.000.— te u ime advokatskih troškova oko dinara 6,000.000.—? Da li je Gospodin ministar tražio od uprave preduzeća opravdanje ovih ogromnih izdataka i kako to opravdanje glasi?

5 — Da li je po ovim nedopuštenim radnjama što preduzeto po odboru »Krivaje«, koga je postavljao Gospodin ministar šuma i rudnika, a ako nije, misli li Gospodin ministar da ga pozove na odgovornost?

6 — Šta služi Gospodinu ministru za merilo pri postavljanju pojedinih ličnosti u Upravni odbor ovoga preduzeća i po kakvom ključu on to čini?

7 — Konačno, šta misli i namerava učiniti gospodin ministar da očuva državne interese koji su u ovom šumskom preduzeću tako strahovito oštećeni?

Na osnovu svega izloženog tražim hitnost za ovu interpelaciju, jer su ovde krupni državni interesi u ozbiljnoj opasnosti.

Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje moga iskrenog poštovanja.

Sarajevo, 5 novembra 1933 god.

Milana A. Božić s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Milana A. Božića, narodnog poslanika, na predsednika Narodne skupštine o radu direktora društva »Krivaja« A. D. u Zavidoviću.

Gospodinu
PRETSEDNIKU NARODNE SKUPŠTINE
BEOGRAD

Gospodine Pretsedniče! Na osnovu člana 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, čast mi je podnijeti slijedeću interpelaciju, na koju molim da mi nadležni gospodin Ministar šuma i rudnika izvoli odgovoriti na jednoj od narednih sjednica Narodne skupštine.

Koncem 1932 godine uputio sam na nadležnog

gospodina Ministra šuma i rudnika interpelaciju u kojoj sam ilustrovao slučaj velike šumske industrije »Krivaje« i nečuvena zlodjela njenog direktora Frica Regenštrajfa. Iako je interpelacija bila potpuno dokumentovana, a pored toga radilo se grdnim stomilionskim štetama koje je država imala da pretrpi, ipak gospodin Ministar šuma i rudnika na tu interpelaciju nije odgovorio. Po istoj stvari govorio sam argumentovano prilikom generalne i specijalne budžetske debate 1933/34 godine.

Pošto pitanje »Krivaje« još nije skinuto s dnev-

nog reda, to neka mi gospodin Ministar šuma i rudnika izvoli dati odgovor na sledeća pitanja:

1 — Na kakav način misli gospodin Ministar da uredi dosadanje neodrživo stanje u »Krivaji« i koje mjere misli da preduzme da se u »Krivajinom« području opet počne sa radom?

2 — Na kojoj osnovi zamišlja gospodin Ministar da organizuje »Krivaju« ili ma koje bilo preduzeće, koje treba da eksploatiše dosadanje »Krivajino« područje?

3 — Poznato je iz novina da je protiv Regenštrajfa u toku krivični postupak koji mora da ima za posledicu stavljanje opšteg zahtjeva od Regenštrajfa za visoku sumu. Da li je gospodin Ministar šuma i rudnika, kao zastupnik državnog erara, koji je vlasnik 26 posto »Krivajinih« akcija, ista preduzeo da se osigura »Krivajino« potraživanje od Regenštrajfa?

4 — Da li bi moglo doći do strašnog eksploati-

sanja radnika sa strane nekih susjednih preduzeća, kao što je »Našička« u Zavidovićima, koja plaća radnike po satu 75 para, da je omogućen rad »Krivaji«. Neka gospodin Ministar odgovori da li bi »Krivaja« mogla, pored svih teškoća, da sada radi, kad bez prekida rade sve industrije u tamošnjem kraju?

5 — Na koji način misli gospodin Ministar šuma i rudnika da obezbjedi 26 miliona dinara, koji pripadaju »Krivaji« a koji su putem suda konfiskovani od Regenštrajfa?

6 — Da li je gospodin Ministar šuma i rudnika ista preduzeo da bečke vlasti ne izigraju postupak po tužbi protiv Frica Regenštrajfa?

Primate i ovom prilikom, gospodine Ministre Pretsedniče, uvjerenje o mom poštovanju.

Za ovu interpelaciju tražim hitnost.

Sarajevo, 4 novembra 1933 godine.

Milan A. Božić s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Milana A. Božića, narodnog poslanika, na pretседnika Narodne skupštine o izboru Upravnog i Nadzornog odbora društva Dobrljin-Drvvar A. D.

GOSPODINU
PRETSEDNIKU NARODNE SKUPŠTINE
BEOGRAD.

Na osnovu čl. 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini čast mi je podnijeti ovu interpelaciju s molbom da nadležni gospodin Ministar izvoli dati svoj odgovor na istu u jednoj od narednih sjednica Narodne skupštine.

Gospodine Pretsedniče, na 30 jula održana je glavna skupština Šumsko-industrijskog preduzeća Dovrljin-Drvvar A. D., na kojoj su izabrani novi odbori, Upravni i Nadzorni. Slično kao i u Upravi industrije gvožđa u Zenici, u koju je Upravu gospodin Ministar šuma i ruda većim dijelom izabrao čisto svoje ljude, pa među njima čak i svoga brata Ivu, apotekara iz Zagreba, tako je učinjeno i u Šipadu.

Za nas je tendencija gospodina Ministra šuma i ruda u potpunosti prozirna. Gospodin Ministar nije imao nikako u vidu pri izboru odbora one naše stručne ljude iz bivših granica Bosne i Hercegovine, koji imaju najjača prava da u ta preduzeća kao članovi uprave uđu. Čitava naša javnost revoltirana je ovim postupkom gospodina Ministra šuma i ruda, — pa molim da mi se odgovori na slijedeća pitanja:

1 — Da li gospodin Ministar šuma i ruda smatra da su državna preduzeća njegova prćija, kojom on može da raspolaže po svom ličnom ćefu?

2 — Šta je rukovalo gospodina Ministra šuma i ruda pri izboru članova uprave državnih preduzeća?

3 — Da li je poznato gospodinu Ministru šuma i ruda da njegovi potezi u našoj šumarskoj i rudarskoj politici idu na štetu naroda i države?

4 — Da li je gospodin Ministar šuma i ruda svjestan da između vrhovnih nadležstava i državnih preduzeća, a osobito između Šipada i Šumske direkcije i Ministarstva, ne vlada onaj sklad koji bi zagantovao uspješno poslovanje preduzeća a time i omogućio trajno zaposlenje našeg svijeta.

5 — Pitam gospodina Ministra šuma i ruda da li zna da je dosadašnja politika Ministarstva šuma i ruda u pogledu izuzimanja pojedinih kompleksa iz ugovorenih šumskih područja, vodena konsekvantno tako da je ljubomorno čuvana kompaktnost svih područja državnih preduzeća. Radi toga su redom odbijane sve molbe i zahtjevi svih zainteresovanih domaćih malih pilanara. Međutim, gospodin Ministar šuma i ruda bez ičijeg pitanja i znanja na svoju ruku izuzima pojedine dijelove najboljih »Šipadovih« šuma i podjeljuje ih svojim miljenicima. Izgleda da gospodin Ministar šumam i ruda nije ni izbliza ušao u unutarne poslovanje naših državnih preduzeća, jer ovim svojim potezima čini fatalne pogreške kojim se ne mogu dohledati posledice. Jer, da je gospodin Ministar imalo ušao u unutarne poslovanje državnih preduzeća onda bi znao, da je država utrošila preko 500 miliona dinara na razne investicije, kao puteve, trasiranje pruge, željeznice, zgrade i postrojenja. Rasparčavanjem »Šipadovog« ugovorenog područja tangenta za amortizaciju ogromnih investicija strahovito se umanjuje.

Konačno pitam gospodina Ministra šuma i ruda, kada već postoje odbori pojedinih državnih preduzeća, koja on postavlja, pa makar oni bili postavljeni po rodbinskom i prijateljskom kriteriju, čemu mu služe, kada ih ni u čemu ne konzultuje.

Smatrajući da je intervencija po ovim stvarima hitna, jer se radi o ogromnom oštećenju države i narodnih interesa, to Vas molim, Gospodine Pretsedniče, da sve preduzmete da bi se bar u dvanaestom času koliko toliko sačuvao prestiž i autoritet državne vlasti.

Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje moga iskrenog poštovanja.

Za ovu interpelaciju tražim hitnost.

U Sarajevu 4 novembra 1933 god.

Milan A. Božić s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Inž. Ferde Šege, narodnog poslanika, na Ministra gradjevina o osiguranju obala Save od poplava.

GOSPODINE MINISTRE,

Ljetošnjim katastrofalnim prolomima oblaka i dugotrajnim kišama, naposeb na područjima na gornjem toku rijeke Save, nastale su velike i do sada nezapamćene poplave, koje su načinile silne milijunske štete našem narodu, koji je nastanjen duž ove rijeke.

Usljed tih silnih poplava ugroženi su ne samo domovi i posjedi našeg naroda, nego je i u pitanju i prehrana. Narodu ovom prijeti propast i glad.

Na samom području grada Zagreba je aproksimativno procijenjena šteta na nekih 3.000.000 dinara.

Uprava grada Zagreba brinula se do sada i velikim je vlastitim sretstvima uzdržavala savske nasipe, dok sa strane države do sada nije upravo ništa učinjeno, jer sa 150.000 dinara, što je predviđeno u državnom proračunu, ne može se uopće ni pomisliti na kakav ozbiljan i koristan rad.

Prema stručnom proračunu potrebno je za učvršćivanje obala Save od podsusedskoga mosta preko Zagreba do Rugvice proračunska svota od Din. 14.000.000. Ovim uređenjem donekle bi se odbranila sela koja leže u nizinama savske doline od teških i sudbonošnih poplava.

Ovu osnovu odbrane od Save sastavili su naši priznati stručnjaci, pak mi je upravo nepojmljivo, da se o tim potrebama morao prethodno uvjeriti na licu mjesta jedan izaslanik Ministarstva finansija, koji nije nikakav tehnički stručnjak.

Sada opet još dolaze vjesti, da su nizine Hrvatskoga zagorja, t. j. područja Krapine, Bednje, Krapinčice i Lonje, poplavljene, te da su tamo nanešene silne štete narodu, koji ne samo da ne može pobrati svoj prirod kukuruza, nego ne može ni provesti jesensku sjetvu.

Buduć ste se, gospodine Ministre, i sami uvjerali na licu mjesta o silnoj šteti od poplava, to Vam savezno time častim uputiti slijedeće upite:

1 — Koje ste odredbe izdali, da se u buduću zaštitite savski nasipi od poplava?

2 — Koju svotu ćete osigurati u budućem državnom proračunu za uređenje savskog korita, naposeb kod Zagreba?

3 — Koje mere su poduzete da se zaštiti život i imovina našeg naroda koji je ugrožen poplavama? Za ovu interpelaciju tražim hitnost.

Inž. Ferdo Šega s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Dr. Milana Metikoša, narodnog poslanika, na Ministra finansija o reviziji oporezovanja i izmeni zakona o naplati poreze.

GOSPODINE MINISTRE,

Po selima, a posle opštinskih izbora, obavlja se eksekutivna naplata poreza. Eksekutivni organi ne poznaju razlike, što sme a što ne sme da pleni, nego se mahom uzimaju seljacima ne samo kola, nego i plug i brana, dapače i seme, koje je za setvu dobio, pa se time izaziva teško raspoloženje u narodu. Nosi se seljaku biljac sa kreveta, koji je stajao par stotina dinara, i to se prodaje na dražbi za desetak dinara, otprema se eksekutivno zadnja kravica između osam do deset članova zadruga, većinom dece i time pravi zlo raspoloženje u narodu. Naša seljačka sirotinja na taj način doprinosi prihoda državi preko pola milijarde godišnje, a time se ne samo uništavaju poslednji uslovi opštanka našeg seljaka, nego se time unosi i jedno i mučno raspoloženje u naš dobar narod, koji je stub svoje ujedinjene države. Eksekutori poreski obidu dnevno po koju stotinu seljačkih kuća i kod svakoga naprave troška barem 10 dinara, što izlazi na velike hiljade dinara, što je takode teška nepravda koja boli i izaziva uzrujavanje u siromašnom našem narodu. Cena pšenice utučena je tako nisko, da seljak niti može da udovolji svojim obavezama za porezu i javne dažbine, niti svojim ostalim obavezama, a moglo se naći načina, da se seljaku spasi cena pšenici i da se od strane države organizuje preuzimanje pšenice od proizvođača, seljaka, na taj

način, da se njemu prizna kod plaćanja poreza barem 150 dinara od 100 kg. pšenice i da se ta pšenica uputi železnicom u vojna slagališta za potrebe vojske, a u slagališta privilegovanog društva za izvoz u inozemstvo one količine pšenice, koje će na temelju preferencijala imati da se izvežu u inozemstvo, jer je ta cena približno oko 160 dinara za 100 kg. Time bi narod laglje platio porezu, a sprečila bi se spekulacija organiziranih kartela trgovaca žitom, koji su od seljaka pokupovali pšenicu po 60—80 dinara od 100 kg., a oni će iskoristiti povoljnu cenu preferencijala za izvoz u inostranstvo na štetu proizvođača seljaka, jer će karteli trgovaca prodati tu istu pšenicu za izvoz u inostranstvo preko »Prizada« po 150—160 dinara od 100 kg. a po istu cenu će prodati i za potrebe vojske i raznih državnih ustanova, što nije ničim opravdano. Istovremeno imamo u zenit na hiljade karteliranih industrijskih, bankarskih i trgovačkih preduzeća kod kojih ima zatajenog poreza na stotine milijona dinara, jer je u Zagrebu kod jednog trgovačkog preduzeća utvrđena utaja poreza oko 17.000.000 dinara, a takovih ima na hiljade, ne samo u Beogradu i Zagrebu, nego i po svim drugim velikim mestima u Jugoslaviji, a kod tih preduzeća niti finansijske vlasti niti poreske vlasti niti poreski eksekutori ne preduzimaju potrebne mere, nego se vidi da su mnogi organi finansijske i poreske vlasti kao i mnogi eksekutori svakim danom sve bogatiji

a država prima sve manje i manje prihoda. Zna se da svi navedeni prebacuju sve troškove režije kao i sve poreze i javne dažbine na posrednike u poslovanju a ovi opet na potrošače, a znade se da su sa 83% u našoj zemlji potrošači sami seljaci, ona sirotinja kojoj se za poreze zemljarine plijeni danas nemilosrdno i seme i plug i zadnja kravica iz kuće i zadnji biljac — pokrivač u ovo zimsko doba. Vreme je da se preduzme sve potrebno za reviziju oporezovanja, ne samo da se snizi zemljarina, koja je težak teret seljaku kod ovako utučenih cena seljačkih proizvoda, nego je potrebno da se hitno odredi revizija oporezovanja sviju velikih preduzeća, kartelirane industrije, bankarstva i veletrgovine, a ta revizija oporezovanja da se odredi po izabranim savesnim i poštenim činovnicima finansijskih i poreskih vlasti u zemlji, pa da se time prikupe državi one milijarde utajenih poreza, kod kojih utaja sastavom raznih bilansa, sudevali su i razni činovnici finansijski i poreski. Narod traži donošenje novog poreskog zakona sa progresivnom imovinskom porezom i progresivnom dohodarinom. Narod traži da se izmeni način prikupljanja poreze i da se ukinu eksekutivni troškovi kod naplate zemljarine.

Uvadjanjem nesmišljene zaštitne carine, importirali su se u našu zemlju toliki stranci sa stranim nameštenicima i radnicima, da danas naša zemlja ima preko 200.000 domaćih radnika bez rada i zarade. Narod traži da u svojoj zemlji dobije svaki naš član rada i zarade i da ima minimum eksistencije osigurana, pa pošto se stranci u našoj zemlji obogaćuju dok naša raja propada, narod traži da se uvede posebni porez na nadnice stranih radnika i nameštenika u visini od 50% njihovih prinadležnosti, da se time stvori fond za davanje pomoći nezaposlenim domaćim radnicima i nameštenicima.

Te sve narodne nevolje tako su teške, da traže hitno rešavanje, pa Vas s toga molim, gospodine Ministre, da mi izvolite u Narodnoj skupštini usmeno odgovoriti:

1 — Je li Vam poznato da se kod seljaka vrši eksekutivna naplata poreza, posle opštinskih izbora, u veoma strašnoj formi, da se oduzimaju narodu ne samo potrebne mu poljoprivredne sprave nego i seme, poslednja kravica, poslednji biljac iz kuće itd., dok se istovremeno trpi i podnosi, da velika kartelirana industrija, veliko bankarstvo i kartelirana veletrgovina, izigravaju naplatu one poreze, koju bi po svojoj snazi morali državi plaćati?

2 — Jeste li voljni hitno odrediti da se narod, u ovo teško doba privredne depresije, zaštiti od nesavesnih eksekutora i da se odredi što se ne sme kao minimum ekzistencije uzimati siromašnom seljaku za naplatu poreza i ostalih dažbina?

3 — Jeste li voljni odrediti hitno naknadno oporezovanje i reviziju ranijeg oporezovanja kod svih preduzeća velike kartelirane industrije, bankarstva i veletrgovine, napose i onih organiziranih po akcionarskim društvima, u isto vreme, po savesnim i sposobnim činovnicima finansijske i poreske struke, a nakon toga odrediti istragu protiv svih nesavesnih činovnika finansijske i poreske uprave, koji su kod tih preduzeća ranijih godina vršili razrez ranijeg oporezovanja, na štetu državnih prihoda, jer su tu u pitanju milijarde dinara na štetu državne kase?

4) Jeste li voljni u sporazumu sa ostalim nadležnim ministrima doneti zakonske propise pred Narodnu skupštinu za ukidanje nepotrebnih a previsokih i za potrošače zemlje ubitačnih zaštitnih carina, kao i za što hitnije donošenje zakonskog predloga o kartelima, koji uništavaju našu narodnu privredu i naše potrošače?

5 — Jeste li voljan u sporazumu sa gospodinom Ministrom trgovine i industrije doneti potrebne propise da privilegovano društvo »Prizad« za izvoz u inostranstvo na račun preferencijala, imade kupovati pšenicu od seljaka proizvođača, u prvom redu, uz cenu od 150 dinara na sto kilograma, preko poreskih uprava, koje će primati pšenicu po tu cenu za plaćanje poreze, da se time spreči krajnje upropašćavanje seljačkog naroda i da se spreči izrabljivanje seljaka po karteliranim trgovcima žita, koji sada dobivaju mogućnost one cene, koju plaća »Prizad« za izvoz pšenice u inostranstvo.

6 — Jeste li voljni doneti pred Narodnu skupštinu predlog zakona o porezi sa uvadjanjem progresivnog imovinskog poreza i progresivne dohodarine, uz znatno sniženje zemljarine, nadalje sa uvadjanjem poreza od 50% na plate stranih radnika u korist fonda za osiguranje besposlenih domaćih radnika, uz ukidanje eksekutivnih troškova uz izmenu načina prikupljanja poreze?

Izvolite, gospodine Ministre, primiti uverenje o mome poštovanju.

Beograd, 9 novembra 1933 gdoine.

Dr. Milan Metikoš s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Inž. Ferde Šege, narodnog poslanika, na Pretsednika Ministarskog saveta povodom knjige Milivoja M. Savića »Naša industrija, zanati, trgovina i poljoprivreda«.

GOSPODINE MINISTRE PRETSJEDNIČE,

U Rujnu o. g. je izašla u Beogradu knjiga pod gore navedenim naslovom, a nakladom štamparije Privredni pregled. Izdanje ove knjige novčano je potpomognuto od strane Ministarstva trgovine i industrije.

Čitajući ovu knjigu hvatala me groza nad pomisli, kako se u sadašnje doba, u doba smirivanja ple-

menskih strasti, mogao naći čovjek, koji može i smije pod temelje ove lijepe i smirene naše otadžbine, sjeđinjene i sagrađene na ljubavi i krvi sviju jugoslavenskih plemena, postavljati bombu isto kao oni pakleni strojevi dopremljeni od tudinskih plaćenika u našu domovinu.

Evo skraćenih izvadaka iz ove famozne knjige: Strana 40.

Veliki posjed u Hrvatskoj i Slavoniji u zemlji i

šumama.

Svugde osim u Vojnoj krajini bilo je veleposjeda u Hrvatskoj i Slavoniji.

Vojna granica je obuhvatala od Karlobaga sve granice do Karanšebeša 60 do 70 km. širine i to je davalo 120 do 150 hiljada ljudi. Ovo je bilo sve do godine 1860. Ovu vojsku činili su većinom Srbi, a činili su polovicu austro-ugarske vojske.

Svaki je graničar imao oružje, koje je visilo na klinu kod kuće. Dok su graničari ginuli za Mariju Tereziju, dotle su drugi Srbi zarobljavani od veleposeda i nazor katoličeni Ostala Hrvatska i Slavonija je bila od malog i velikog posjeda Ovi posedi su dati po oslobođenju od Turaka i bili su najvećim delom među Srbima (izuzev Gorskog kotara).

Oni su pritisli svugde ravnice, da su Srbi pobjegli u šume Ono što je ostalo na veleposjedu je pokatoličeno, tako su svi Srbi u ravnici i pored puteva pokatoličeni.

Dok su šume velikog poseda u Gorskom kotaru, i gde su Hrvati, i u Sloveniji gde su Slovenci, podržavljene, dotle u Slavoniji, gde su Srbi u pitanju, gde je pitanje naseljenja dobrovoljaca za oslobođenje zaslužnih Srbijanaca ostavljene veleposjedu Sve šume u Sremu i Slavoniji treba podržaviti Zašto smo ostavili veleposed u šumama tamo gde su Srbi u pitanju? Da li za to što smo mi Srbi velikodušni ili neznalice, ili što nije od glava u Ministarstvu šuma i Ministarstvu poljoprivrede se deo netko od znalaca Srba, a naročito od Srbijanaca? Ili je ostavljen veleposjed da se dobrovoljci Srbi ne bi naselili onde gde su Srbi bili u većini 1700-te godine, ili da se ne bi krnjila politika zasnovana protiv Srba još u 16 veku i produžena tamo i sada

Sve strane kolonije tu preseliti i razbiti im kompaktnost, od granice udaljiti, granicu naseliti našim najsigurnijim elementom, a u ostalim zemljama naseliti koloniste iz Dalmacije, Like, Gorskog kotara. Hrv. Zagorja

Strana 44.

Država bi trebala sve šumske veleposjede podržavati, drvo da poseče na ravnom terenu (koji se može obdelavati) bez razlike starosti i na zemljištu podići koloniju za dobrovoljce i koloniste, a naročito za srbijanske siromašne ratnike i njihove udovice, kojima je država dužna da daje zemlju da im se oduži za dug za odbranu i oslobođenje zemlje.

Strana 110.

Privredno stanje Zagreba i okolice.

Zagreb ima oko 140.000 stanovnika. Zagreb ima 375 trgovaca. Od ovoga broja trgovaca su 80% katolici, 15% Jevreji, a 5% pravoslavni.

Strana 115.

Zagreb se po oslobođenju jako razvio i pri tome primio masu i domaćih i stranih ljudi, pa se nacionalizirao. Koliko se nacionalizirao to se ne zna. Glavno su svi učili škole hrvatske, govore sada dobro hrvatski. Ali stariji i mladi Purgeri i Jevreji govore u kući nemački. Zagreb je dobio preko »Radiše« svezu hrvatsku privredničku, a dolaskom Dalmatinaca i Bosanaca i svezu krv nacionalnu.

U Zagrebu je god. 1894 po popisu govorilo 70% nemački i 50% hrvatski (ukupno 120%) tako da je još onda Zagreb bio nemački grad.

U Zagrebu ima sada 375 lekara, 160 sa nenarodnim imenima, nemačkim, većinom jevrejskim imeni-

ma 43%. U ostalim staležima procenat sa nenarodnim imenima iznosi: kod inženjera i arh. 40%, kod graditelja 40%, kod advokata 33%, a kod babica 17%. U ovim staležima ima mnogo više od 50% stranih ljudi. Kada se uračunaju Slovenci iz Austrije i Madarske, može se uzeti, da je u inteligenciji 50% strane pri-mese. To je mnogo za vodenje čiste nacionalne politike.

U Zagrebu se mnogo govori po restoranima i kafanama nemački. Uobičajeni jezik na telefonu je nemački.

Što je trgovaca katolika u Zagrebu, to su većinom Slovenci ili pokatoličeni Srbi. Inače Jevreji prave obrt (promet) u trgovini 80%.

Od godine 1870 se vrši hrvatiziranje katolika, jer do te godine su katolici u Slavoniji i Sremu bili Šokci i govorili racki, tako bi odgovarali kada bi bili upitani kojim jezikom govore; katolici u Dalmaciji bili su Slovenci i govorili naški, katolici u Bosni bili su Šokci i govorili šokački. Od oslobođenja je vršeno ujedinjenje svih katolika u Hrvate, a daće Bog da počnemo duševno stvarno ujedinjenje svih Srba i Hrvata u Jugoslovane, jer većina zagrebačkih Jevreja su cioniste ili ne mogu da zaborave Austro-Ugarsku. Pokušavaju ujedinjenje Hrvata i Jevreja u Hrvate, ali to ide teško. Smetnja je ujedinjenju Srba i Hrvata vera, jer među Hrvatima ima mnogo srpskog porekla, mnogo više od polovice, pa se njihovi popovi boje, da se ne vrata na pravoslavnu veru, čim saznaju za poreklo i zabranjuju svojim vernima da pričaju kada su pokatoličeni i zbog toga se protive bratimljenju i pričaju o njemu. U istorijama srednjeg veka, 14, 15 veka i dalje, sve do 1918, ne iznose se mnogobrojna naseljavanja Srba u Dalmaciji i Hrvatskoj, Slavoniji i Hrv. Primorju

Nasilnom katoličenju u 15, 16, 17 i 18 veku Srba u Hrvatskoj i Slavoniji, kao i dolasku Srba u Dalmaciju i njihovo nasilno pokatoličenje . . . Jedinstva narodnog radi treba istinu reći i sve neistinito izbaciti to učiti decu o stvarnom bratstvu koje je tako blizu bilo, da su bila jedna prezimena, ista imena svetaca, koje su slavili

Ovaj narod ima još Kosovske tradicije ali nema stare tradicije koje se u istoriji Hrvata uče, pa bio on u Bosni, Dalmaciji, Slavoniji pa čak i u velikom delu Hrvatske.

Da se u Zagrebu mere drugom merom Srbi, a drugom Hrvatima i hrvatski melanž austro-ugarski vidi se po tome da u Zagrebačkoj opštini ima oko tri hiljade službenika od kojih nema ni jednog Srbina. Zagrebačka općina dala je jednoj ulici od nekoliko kuća ime Beogradska, a u drugoj od tri kuće Vuka Karadžića. Kralja Petra trg još nema natpisa, nego je još neznani trg.

Kada su katoličeni Srbi onda su im i prezimena promenjena i pravili od Radivojevića — Radinovića, od Pejakovića — Penovića itd.

Hrvatsku istoriju treba uzeti, rektificirati i dopuniti i sve što je preterano, sumnjivo i izmišljeno, pa to činio ko bio, pa bio Klajić, Smičiklas itd. izbrisati. Ovo bi trebalo da izvrši jedna komisija Min. prosvete od hrvatskih i srpskih istoričara, pa samo ono što oboje priznaju, da se predaje u školama. U prilog ovoga dodajemo, da se priča, da je pok. Rački rekao da, kada se arhive otvore u Carigradu, Veneciji, Rimu, Londonu i Beču, i iz njih pročitaju pravi i poštenu naučnici, onda će biti posledica toga, da će se

hrvatska istorija svesti na pravu meru.

Strana 121.

Zakladna knjižara Narodnih Novina je pre bila državna i 1919 godine je načinjena zakladnom da je ne bi uzeli za Beograd, za Državnu štampariju.

Strana 125.

U Zagrebu bolji trgovci katolici su slovenačkog ili srpskog porekla (kao g. Grivičić).

Strana 132.

Kako je neprijateljstvo protiv Srba trgovaca dobro su se i držali. Srbi trgovci su osnovali godine 1845 u Zagrebu Prvu hrvatsku štedionicu i od 100 akcija su imali 67 akcija, a resto Hrvati.

Strana 133.

Od trgovina u Zagrebu 80% su u jevrejskim rukama. Kao razlog se navodi, da je kod Hrvata stid od posla. Žena mu u radnju ne dolazi, čim ima nešto, on se pokondiri i neće više da zapne i da radi i to kad već ima svojstva za trgovinu, a ta svojstva nemaju Kajkavci i Šokci.

Za trgovinu su više sposobni od Hrvata Primorci, Dalmatinci, Žumberčani i Ličani, svi oni koji su se nekada doselili iz Hercegovine i čiji su pretci bili čuveni ratnici, hajduci, pirati i gusari, čuveni prosjaci, čiji su potomci takve sposobnosti, da se mogu povući klipka i sa najboljim jevrejskim glavama.

Kajkavci i Šokci su meki i nemaju smisla za trgovinu, oni su više za zanatlije i zemljodelce i za industriju.

»Radiša« bi trebao da bira samo: sinove bivših i sadašnjih torbara iz Žumberka, Gorskog kotara i Srednje Dalmacije, između Sinja i Imotskog, dalje sinove čuvenih prosjaka iz Hrvatskog Primorja, od Karlobaga i Jablanice do Novskog, ostivljane, potomke gusara, potomke hajduka ili ratnika, Zagorce dalmatinske i Ličane.

Sa ovim će on jedino moći da stvori hrvatski trgovački stalež, inače trud uzalud.

Strana 325.

Privredno stanje Bjelovara:

Za vreme Marije Terezije prekršteni su stanovnici sela Klokočevac, Predavac, Rovište, Sv. Ivan Žabno. U selu Predavcu se zovu katolici Tomići, Anđelići i Pavlovići. U Rovištu okolna mjesta su pravoslavna a u mestu katolici. Od sedamdesetih godina je Ban Mažuranić ove katolike nazvao Hrvatima i to je sprovedeno kroz škole.

Srba ima u Bjelovaru 1000, a ostalo je jedan austrijski melanž pod firmom Hrvata i to Radićeve stranke.

Strana 330.

Privredno stanje Đakova i okolice.

U Slavoniji propadaju Šokci, jer ih ubija piće — rakija.

Strana 339.

Podatci iz okoline Požege, Daruvara i Pakraca.

U Katoličkom selu Sesvete ima katolika Živkovića, starosedioci koji su nekada bili pravoslavni. Pre 30 godina su se tamo sadanji Hrvati zvali Šokcima. Ime Hrvata im je u školi i crkvi uneto.

Strana 354.

Varaždin.

Varaždin je bio nemački grad koji se delom pohrvatilo. Zanatlije su Nemci i Slovenci, delom pohrvatili.

Strana 354.

Privredno stanje Splita.

Splitani imaju male prihode i troše više nego što imaju prihoda.

Šibenik jede i pije dobro i za 30—40% je jeftiniji od Splita, ali i igra karte.....

U Splitu ima bar 1000 mladih ljudi, koji su svršili maturu i ne rade ništa i zovu ih »Pimperlin«. Pimperlin se oblači i ne radi ništa, spava do 11 sati izjutra, leti se kupa i čeka zimu za igranje, a zimi igra i čeka kupanje u leto. Odlikuju se time, što govore o futbolu. Leti vode ljubav kada su u Splitu strankinje jer ih domaće neće. Većito su nezadovoljni. Pimperlini ne igraju karte jer nemaju para.

U Splitu ima oko 100 rentijera sa porodicama, koje žive od rente i ne rade ništa.

Od trgovaca je 3% sa trgovačkom školom, pisмениh i samoukih 60% a nepisмениh 40%.

Strana 557.

Privredno stanje u Šibeniku.

... Seljak šibenički je živio po varoški i sa vagonom vina ne može sada da živi varoški i zato je hladan sada prema svemu. Dok je prodavao vino po 4 i 5 dinara litar voleo je državu, a sada mu je crna pred očima.

Piscu ove knjige nisu sveta čuvstva nas Jugoslovena, Hrvata, koji smo u zajednici sa ostalom braćom stvarali i podigli ovu našu lijepu Kraljevinu Jugoslaviju. Njemu ne imponira jedan Vjekoslav Klajić, Tadija Smičiklas i ostali naši hrvatski povjesničari.

On mirno dira čast naših predaka i za ove svoje nelijepo ispade koje samo škode našem nakon krvavih vjekova ostvarenom jedinstvu, a braći Srbima nikako ne koriste, dobiva još i nagradu od resornog Ministra trgovine i industrije, koji mu daje subvenciju, da bi mogao izdati ovaj pamflet.

Mene kao Hrvata i narodnog poslanika grada Zagreba boli, da se moglo ovako o našem bijelom Zagrebu pisati, ovakove podvale i neistine koje svako dijete znade, da su neistinite!! Žalosno je doista ovakovo krivo izvrtnje naše istorije jer po g. Saviću ne bi skoro uopće bilo Hrvata, nego samo nekog Šokačkog naroda a ono malo ljudi koji se Hrvatima nazivlju to su samo pokatoličeni Srbi.

Stoga najodlučnije tražim, da pisca ovoga pamfleta treba pritegnuti na odgovornost po postojećim zakonima radi potstrekavanja plemenske mržnje jer ne mogu misliti da ova knjiga ne će uroditi onim plodom koji sigurno nije htio g. resorni Ministar, a koji je taj pamflet novčano potpomogao.

Sve me to sili, da uputim Kraljevskoj vladi slijedeća pitanja, za koja tražim hitni odgovor radi umirenja u Zagrebu kao svih nas povredjenih Hrvata:

1 — Da li je Kraljevskoj vladi poznato, da je gore navedena knjiga izašla i rasturivana u sve državne urede?

2 — Da li je Kraljevskoj vladi poznato, da je taj pamflet izašao potpomognut od Ministarstva trgovine i industrije?

3 — Da li kani Kraljevska vlada poduzeti shodne korake da se ovaj pamflet smjesta zabrani, te da se u prometu nalazeći primjerci zaplene?

4 — Da li kani Kraljevska vlada odrediti da se pisac ove knjige, i onaj referent Ministarstva trgovine i industrije koji je odobrio pripomoć novčanu kao i onaj službenik državnog tužništva, koji je ovu knji-

gu cenzurisao i propustio dolično kazne, jer bi se danas tako povredenom hrvatskom djelu našega naroda dala vidna zadovoljština.

Tražim hitnost ove moje interpelacije.

Inž. Ferdo Šega s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Dr. Nikole Nikića i drugova, narodnih poslanika, na Ministra unutrašnjih dijela o falsifikovanim izbornim rezultatima općinskih izbora Savske banovine.

GOSPODINE MINISTRE,

Svaki naš državni zakon sadrži u posljednjem svom paragrafu Kraljevsku naredbu, da se za izvršenje zakona prvi ministri postaraju, da sve državne vlasti, po tom zakonu dalje postupaju, a svi i svatko, da se tom novom zakonu bez iznimke pokore i pokoravaju.

Takovu Kraljevsku sankciju i zapovjed sadrži i naš novi Zakon o općinama od 14-III-1933 god. a i naš Krivični zakonik od 27-I-1929 god.

Po ovim se zakonima Kraljevski ministri moraju postarati, da se izvrši propis § 52 Općinskog zakona o pravilnim općinskim izborima i njihovim istinitim rezultatima, kao i propisi §§ 214 i 215 Krivičnog zakona o zabrani pravljenja lažnih javnih isprava i zapisnika.

Banske uprave i sreska načelstva kao državne vlasti po tim propisima moraju proti ovakovih prestupnika postupati, a svi ostali građani, bili oni ministri, banovi, lični njihovi sekretari ili samo seljaci, moraju javne isprave poštovati i ovim se zakonima i Kraljevskim naredbama pokoravati.

Na žalost se ipak građani ovim Kraljevskim naredbama i zakonima uvijek ne pokoravaju. Povodeći se nevoljom, grešnom navadom, a i svojim zločinačkim sklonostima oni, koji se poslednjim zakonskim paragrafom uvijek »Svi i svatko« — nazivaju, zakone često gaze i prestupljaju. Ali dok se ovakovi obični zakonski prestupnici samo pravljenjem kakvog nevinog i potrebitog lažnog uvjerenja zadovoljavaju, zbog Kraljevskog i zakonskog ugleda s pravom protiv sebe od sreskih načelnika pa do banova sve državne vlasti podignu, svoj greh i prestup napokon teško okaju, — nekažnjeno su dosad ovih dana banovi, njihovi sekretari i sreski načelnici uprkos Kraljevske sankcije propise §§ 52 Općinskog zakona i 214 i 215 Krivičnoga zakona pogazili, a izborne rezultate općinskih izbora čitave jedne banovine namjerno lažno prepravili.

Dana naine 8 listopada ove godine izvršeni su općinski izbori u Savskoj banovini. Seljački naš narod sa svih strana pritisnut političkim i ekonomskim nevoljama, prirodno nije za te izbore nikakove volje pokazivao. S pravom tumačeći ovu seljačku apatiju i apstinenciju izrazom krajnjeg neprijateljstva spram režima, Kraljevska je vlada do sada nečuvanim mjerama pribegla. Državne su njezine vlasti jednostavno izborne rezultate na ukupno 60% glasača falsifikovale, a svoj zločinački postupak još u javnost saopćenima bana Savske banovine g. dr. I. Perovića i bivšeg ministra i narodnog poslanika g. J. Demetrovića ovakvom emfazom popratile:

»Općinski izbori na području poverene mi banovine ispali su onako, kako sam i očekivao. Zbog toga se lako mogao razumeti rezultat jučerašnjih općin-

skih izbora koji se mogu smatrati jednom pravom nacionalnom manifestacijom.«

Izjava g. dr. I. Perovića u »Politici« od 10-X-1933 godine.

»Ovi izbori pretstavljaju ogroman korak napred u konsolidaciji prilika u državi. Ovi izbori znače pobjedu nacionalne i državne politike u hrvatskim krajevima. Neupućeni su kod nas i u inostranstvu držali, da Jugoslavija neizlječivo boluje od t. zv. hrvatskog pitanja. Očigledno je da Jugoslovenska nacionalna stranka raspolaže u Savskoj banovini s takvom vojskom, da se više niko drugi ne može s njom ni meriti.«

Izjava g. J. Demetrovića u »Politici« od 10-X-1933 g.

Kako su dakle službeno objavljeni rezultati općinskih izbora u Savskoj banovini sramotni falsifikat i kako se ovakav drski pokušaj varanja javnog mišljenja sa strane najviših državnih funkcionera sigurno još nigde u kulturnom političkom svetu nije dogodio, tražimo prvenstvo za ovu interpelaciju i da nam na istu u Narodnoj skupštini odmah odgovorite:

1 — Da li Vam je g. Ministre, poznato da su prema dosada prikupljenim podacima izvršeni sramotni falsifikati općinskih izbora u Savskoj banovini i to u ovim općinama: U općini Sibinj, srez Slav. Brod glasovalo je od 1332 birača 73, a upisano je da je glasovalo 440 glasača. U općini Stupnik od 1543 birača glasovalo je 80, a upisano da je glasovalo 858, u općini Šestine od 920 birača glasovalo je 127 a upisano 538, u općini Gračani od 925 birača glasovalo je 125, a upisano 567, u općini Markuševac od 1370 birača glasovalo je 290, a upisano je 945, sve te četiri općine Sreza zagrebačkog. U općini Stubica Donja od 2480 birača glasovalo je 380 a upisano je 1469, u općini Stubica Gornja od 2300 birača glasovalo je 134 a upisano 261, u općini Orosavlje od 650 birača glasovalo je 132 a upisano 434, u općini Marija Bistrica od 2500 birača glasovalo je 238 a upisano je 1562, u općini Bistra od 1454 birača glasovalo je 225 a upisano je 1402, sve te općine srez Donja Stubica. U općini Jezerani od 2080 birača glasovalo je 72 a upisano je 1462, u općini Brinje od 2860 birača glasovalo je 537, a upisano je 2366, obe općine sreza Brinje. U općini Draganić od 1434 birača glasalo je 130 a upisano je 814, u općini Jaškovo od 1211 birača glasalo je 188 a upisano je 975, u općini Ozalj od 1986 birača glasalo je 152 a upisano je 501, u općini Rečica od 1102 birača glasalo je 180 a upisano je 615, u općini Šišljavić od 482 glasalo je 130 a upisano je 398, svih pet općina sreza Karlovac. U općini Đakovo od 1827 birača glasalo je 652 a upisano je 1065, u općini Piškorevci od 499 birača glasalo je 60 a upisano je 409, u općini Punitovci od 524 birača glasalo je 52 a upisano je 315, u op-

ćini Vrbica od 655 birača glasalo je 74 a upisano je 458, u općini Vrpolje od 650 birača glasalo je 186 a upisano je 364, u općini Budrovci od 396 birača glasalo je 113 a upisano je 356, — sve općine sreza Đakovo. U općini Velika Gorica od 1975 birača glasalo je 257 a upisano je 1119, u općini Vukovina od 1614 birača glasalo je 421 a upisano je 962, u općini Kravorsko od 1038 birača glasalo je 108 a upisano je 612, u općini Dubranec od 716 birača glasalo je 32, upisano je 516, sve te četiri općine sreza Velika Gorica. U općini Drežnica od 1587 birača glasalo je 198 a upisano je 1197, u općini Generalski Sto od 664 birača glasalo je 126 a upisano je 439, u općini Gomirje od 409 birača glasalo je 98 a upisano je 392, u općini Gornji Dubravec od 767 birača glasalo je 72 a upisano je 592, u općini Josipdol od 1190 birača glasalo je 304 a upisano je 924, u općini Modruš od 971 birača glasalo je 110 a upisano je 718, u općini Oštarije od 670 birača glasalo je 105 a upisano je 268, u općini Tounj od 576 birača glasalo je 80 a upisano je 526, u općini Plaški od 2650 birača glasalo je 282, a upisano je 1972, u općini Ogulin od 2461 birača glasalo je 843 a upisano je 1622, sve te općine srez Ogulin. U općinama Perušić, Kosinj i Pazarište, sve tri sreza Perušić, glasalo je u svemu 1180 a upisano da je glasalo 3368. U općini Podlapac srez Udbina od 1616 birača glasalo je 405 a upisano je 1131. U općini Barilović srez Vojnić od 1820 birača glasalo je 162 a upisano je 1628. U općini Majur srez Kostanjica od 738 birača glasalo je 113 a upisano je 716. U općini Kloštar Ivanić od 2750 glasača glasovalo je 200 a upisano je 1298. U općini Štefanje od 970 birača glasovalo je 388 a upisano je 786, u općini Dubrava od 1200 birača glasovalo je 630 a upisano je 874, sve te općine srez Čazma. U općini Kutina, srez Kutina od 2577 birača glasovalo je 374 a upisano je 1942. U općini Krápinske Toplice od 2700 birača glasovalo je 127 a upisano je 1503, u općini Desinić od 2409 birača glasovalo je 706 a upisano je 1353, obe općine srez Pregrada. U općini Radoboj, srez Krapina, od 764 birača glasovalo je 93 a upisano je 526. U općini Cetinograd, srez Slunj, od 2106 birača glasovalo je 513 a upisano je 1899. U općini Stankovac, srez Glina, od 1370 birača glasovalo je 74 a upisano je 860. U općini Jelenje od 1228 birača glasovalo je 216 a upisano je 813. U općini Privlaka od 827 birača glasovalo je 217 a upisano je 530. U općini Cerna od 843 birača glasovalo je 231 a upisano je 580, u općini Stari Mihanovci od 789 birača glasovalo je 234 a upisano je 480, u općini Ivankovo od 856 birača glasovalo je 212 a upisano je 665, sve te općine srez Vinkovci. U općini Bregi od 1800 birača glasovalo je 542 a upisano je 1332, u općini Obrovo od 948 birača glasovalo je 229, a upisano je 846, obe općine srez Dugo selo. U općini Gora od 2800 birača glasovalo je 197 a upisano je 1911. U općini Hrastovica glasovalo je 60 a upisano je 546, u općini Mošćenica glasovalo je 180 a upisano je 520, u općini Sunja glasovalo je 473 a upisano je 864, sve općine srez Petrinja. U općini Gunja, srez Županja, glasalo je 133 a upisano je 259.

2 — Kad su tako rezultati općinskih izbora u

Savskoj Banovini zločinskim delima lažno popravljeni, da li su ova zločinska dela iz nevolje, navade ili iz zločinskih sklonosti počinjena i da li se državni predstavnici Kraljevskim ukazom i aktom za to postavljaju, da zakone strogo izvršuju, krivična djela sprečavaju, ili da sami najgora krivična djela počinjaju?

3) Da li sa banom Savske banovine g. dr. I. Petrovićem i njegovom izjavom u „Politici“ od 10 oktobra 1933 god. smatrate rezultate općinskih izbora u Savskoj banovini pravom nacionalnom manifestacijom ili ih pak posle ovih istinitih izbornih rezultata i na njima počinjenih sramotnih falsifikata smatrate nacionalnom i državnom sramotom i političko-moralnim skandalom prvoga reda?

4) Da li i posle ovih istinitih rezultata općinskih izbora Savske banovine sada još sa bivšim Ministrom g. J. Demetrovićem smatrate da Jugoslovenska nacionalna stranka u Savskoj banovini s takvom vojskom raspolaže, da se više niko drugi s njom ne može ni meriti ili pak smatrate, da Jugoslovenska nacionalna stranka u Savskoj banovini mesto vojskom raspolaže više s pečatnim voskom, koji su općinski bilježnici dan posle izbora u srezove donosili i izborne zapisnike po naredbi Banske uprave i sreskih načelnika falsifikovali i falsifikovane ponova pečatili?

5) Da li i nakon istinitih ovih rezultata općinskih izbora u Savskoj banovini i njihovih ordinarnih falsifikata sada još sa g. J. Demetrovićem i njegovom izjavom u „Politici“ smatrate da općinski izbori Savske banovine predstavljaju ogroman korak napred u konsolidaciji prilika u državi, ili pak sad već smatrate, da po državnoj vlasti izvršeni falsifikati izbornih rezultata prije predstavljaju nečuvena zločinska dela pravljenja lažnih javnih isprava ogroman korak natrag i ponor sunovraćenog državnog autoriteta i rušenje temelja Jugoslovenskog Kraljevstva?

6) Da li i nakon ovih istinitih izbornih rezultata općinskih izbora Savske banovine s bivšim Ministrom g. J. Demetrovićem i njegovom izjavom u »Politici« sad još smatrate, da ovi falsifikovani izborni rezultati predstavljaju pobjedu nacionalne i državne politike u hrvatskim krajevima ili pak posle naših istinitih izbornih rezultata nažalost smatrate, da Jugoslavija od tako zvanog hrvatskog pitanja neizlječivo boluje?

7) Da li nakon naših istinitih izbornih rezultata ličke i dalmatinske ustaše, a ne i za banove, banske sekretare i sreske načelnike i da li posle ovih dokazanih službenih falsifikata mislite iz Krivičnog zakona uopće 19 glavu zločinskih dela pravljenja lažnih ispravaka izbaciti, falsifikovanje širom zemlje dopustiti, ili možda samo za banove, banske sekretare i sreske načelnike kao privilegij zadržati?

9 novembra 1933 god.
u Beogradu.

Dr. Nikola Nikić s. r., nar. poslanik
Dr. Franjo Gruber s. r., nar. poslanik
Lovro Knežević s. r., nar. poslanik
Stjepan Valjavec s. r., nar. poslanik
Dr. Ivan Lončarević s. r. nar. poslanik

INTERPELACIJA

Nikole Preke i dr. M. Kožula, narodnih poslanika, na predstavnika Ministarskog saveta o pitanju uredjenja seljačkih dugova, uredjenja 6% kamate i o uredjenju pitanja banaka i banskih samouprava

GOSPODINE PRETSEDNIČE,

G. Predsjednik vlade g. dr. Milan Srškić izjavio je javno na zboru ovoga ljeta u Sarajevu da će urediti pitanje seljačkih dugova tim što će Vlada izdati državne bonove u iznosu od 3 milijarde dinara a druga svota da će se namaknuti putem zajmova i unutar-njeg zajma.

G. Ministar Predsjednik vlade dr. Milan Srškić pri preuzimanju položaja Predsjednika vlade izjavio je Narodnoj skupštini, da će pitanje širokih banskih samouprava što skorije doneti pred Narodnu skupštinu i da će te široke samouprave pružiti narodu mogućnost, da sudjeluje u unutarnjoj upravi zemlje.

U vezi sa pitanjem seljačkih dugova nameće se pitanje uredjenja banaka, koje su danas u ovoj teškoj ekonomskoj krizi došle u težak položaj, tako da im preči neminovna propast ako se što skorije ne uredi pitanje kredita u zemlji. Kod banaka leži 11 milijardi teško stečenoga narodnoga novca koji je u pitanju, kao što su u pitanju i rezervni fondovi banaka i njihova imovina.

Takodje u vezi sa pitanjem uredjenja banaka i seljačkih dugova stoji i pitanje uredjenja kamatne stope, koje mora da se uzakoni i da bude normativni za sve banke i svakoga koji se bavi kreditom. Previše visoka kamatna stopa uništila je svu privredu i svu trgovinu u zemlji, pa to pitanje traži hitno svoje rješnje.

Gospodine Predsjedniče, mislite li tokom još ovoga zasjedanja skupštinskoga podnijeti Narodnoj

skupštini zakonski predlog o banskim samoupravama, o uredjenju seljačkih dugova, o uredjenju banaka i o normaliziranju kamatne stope za sve dugove i sve uloge kod podjeljivanja kredita?

Ako to ne mislite, molim Vas, Gospodine Predsjedniče, da nam izjavite zašto i zbog kojih razloga nećete to da činite, kada je sveopšta narodna želja i vapaj da se ova pitanja počnu diskutirati u Narodnoj skupštini i da se valjanim zakonima urede?

Molim Vas, Gospodine Predsjedniče Narodne skupštine, da ovu našu interpelaciju stavite kao prešnu još sutra, dana 10 novembra tekuće godine pred Narodnu skupštinu. Tražimo za istu prvenstvo i hitnost pred svim drugim interpelacijama i predlozima, koji se nalaze pred Narodnom skupštinom.

Molim Vas, Gospodine Predsjedniče, da bi nam Gospodin Predsjednik vlade g. dr. Milan Srškić dao na ovu našu interpelaciju odgovor usmeno u Narodnoj skupštini.

Primate, Gospodine Predsjedniče, i ovom prigodom izraz našeg dubokog poštovanja.

9 novembra 1933 godine
Beograd.

Nikola Preka s. r.
ministar na raspoloženju i
narodni poslanik;

Dr. Marko Kožul s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Dr. Ivana Lončarevića i drugova, narodnih poslanika, na Ministra unutrašnjih dela o općinskim izborima u Dravskoj banovini.

Gospodine Ministre,

Jugoslovenska misao, koja je i novi Općinski zakon od 14 marta 1933 donela, u njemu je za izberivost općinskih odbornika odredila, da općinskim odbornikom i nosiocem liste odborničke može biti svaki općinski član, koji je 25 godina života navršio, ako samo ima aktivno biračko pravo, i ako nije iz kojih poslovnih razloga §§ 28 i 29 Općinskog zakona nezberiv.

Jugoslovenska dakle misao nije za izbor općinskih odbornika nikakove druge uslove postavila, a najmanje je kao izjava gospodina Ministra dr. Kramera u »Politici« od 11 septembra o. g. i naredba gospodina Ministra Laze Radivojevića od 6 septembra 1933 god. Br. 22.960, dravskog bana gospodina dr. Marušića od 5 oktobra 1933 godine. — Br. P. S. službeno, sreskog cesnog odbora u Radovljici Br. 810 — 933 — i Industrijskog saveza Dravske banovine od 11 oktobra 1933 godine — Br. 4558 npr. još zatražila, da općinski odbornici i nosioci odborničkih lista

budu i članovi Jugoslovenske nacionalne stranke, da bi za njih brz „neminovnih teških posledica“ (naredba Ministra g. Radivojevića) mogli državni, banovinski, industrijski namještenici i radnici, te svi ostali birači glasovati. Naprotiv je Jugoslovenska misao zakonske norme o izberivosti, izbornoj slobodi i poštenju kod izbora općinskih odbornika krivičnim sankcijama utvrdila i zagarantovala.

Dok je tako Jugoslovenska misao u čitavoj zemlji obične i prirodne uslove odborničke izberivosti postavila, zakonitu i slobodnu izberivost po mogućstvu i krivičnim sankcijama zaštitila, u Dravskoj su banovini protivno njezini jugosloveni granice odborničke izberivosti po volji pomicali, a one krivične odgovornosti suzavali, lako preskakivali i prezirali.

Saznali smo to sve, kad smo po uputi g. Ministra Pucelja otišli u Sloveniju, — da vidimo, kake su se to mnoge divne stvari i scene na pojedinim glasačkim mjestima u Sloveniji odigravale, da se kao davne herojske ratne priče čuju, kako je to u „Vremenu“ od 17 oktobra o. g. Ministar g. Ivan Pucelj

izjavio:

„Narod je svesno pristupio glasanju. I ako vi odete u Sloveniju, saznaćete za mnoge divne stvari i scene. Sa pojedinih glasačkih mesta čuju se kao herojske priče iz minulih ratova, kako se je svesno ponašao jugoslovenski nacionalno orijentisani seljak... iščupana je iz korena bajka, da je politički uticaj dr. Korošca na biračke mase u Sloveniji toliko jak, da ga nitko nikada ne može suzbiti.....”

Kakve su to sve divne stvari i scene, koje su se za općinskih izbora u Sloveniji odigrale?

Najprije smo na tom našem putu po Sloveniji utvrdili, da je divna stvar i scena, izjava Gospodina dr. A. Kramera, Ministra bez portfelja u „Politici” od 17 oktobra o. g.:

„Državna vlast jedva je uspevala da zaštiti slobodu opredeljivanja kod izbora. Za uspeh velikog za smatrate, da propisi krivičnih zakona vrede samo za slugu imaju organizacije Jugoslovenske nacionalne stranke, koje su u svakoj općini razvile jednu dobro smišljenu i nacionalnim optimizmom prožetu agitaciju.....”

s razloga, što su državne vlasti slobodu izbornog opredeljivanja po receptu naredbe Ministra g. Radivojevića Br. 22906 itd. štatile, što su sreski načelnici i njihovi žandarmi na nevjerojatne načine građane od glasanja za opozicione liste odvraćali i kažnjavali, te što su opet prijatelji dr. Kramera uistinu utoliko mjeri naročito „dobro smišljenu” agitaciju po Sloveniji razvili, da su na pr. u općini Žuženberg na originalnoj opozicionoj kandidatskoj listi imena pretstavnik opozicije izbrisali, pretstavnik zatim opet s „dobro smišljenom” motivacijom odstranili, da nisu na kandidatskoj listi upisani, pa da ni izbornom činu posveprirodno kao zakoniti pretstavnik ne mogu ni prisustvovati.

Utvrdili smo zatim dalje, da su se slovenski Jugosloveni blagodareći g. g. Ivanu Pucelju, dr. D. Marušiću i „dobro smišljeno” agitaciji g. dr. Kramera za vrijeme općinskih izbora u istinu u pravom ratnom stanju nalazili, pa da zbog toga i nije nikakvo čudo da se od tog vremena iz Slovenije širom zemlje herojske priče i ratne strahote razležu. Baš kao u ratno vrijeme bili su pretstavnik, nosioci kandidati neprijateljskih lista na dan ratnih operacija g. Pucelja i „dobro smišljenih” agitacija g. dr. Kramera — konfinovani, pohapšeni te na zatvor i velike novčane kazne presudjeni, kako se to na primer dekanu Valentinu Zabretu u Št. Vidu nad Ljubljanom, kapelanu Ivanu Vilfanu i Polhov Gradcu, profesoru Francu Sveru na Ježici, kapelanima Martinu Stariću u Št. Petru, Dr. Fajdigi u Škofjojloki, Čampi u Loškom potoku, seljacima Andreju Cviklu i Francu Gorniku u Sv. Petru, kod Maribora, Francu Šešerko iz Košaka kod Maribora, učiteljici Rott i učitelju Porenti, Hrastelju ml. iz Vitane, učitelju Kontleru iz Prihove, Antonu Polegaku iz Prihove, Zdošeku iz Loče, Francu Kračunu iz Žiča, Karlu Vasensegu, Alfredu Laurihu, Martinu Šumeru, dr. Francu Macarolu, Francu Hrastniku, Francu Tovarniku svima iz Konjica, župniku Žganku iz Sv. Kunigunde, dr. Maksu Sevšku i Joži Vahteru iz Oplotnice, novinaru Francu Gololcu iz Maribora, Maksu Cukali iz Vransko Okolica, Francu Čremožnjiku iz Spodnje Gruševlje, Matiji Dokleru iz Celja, Martinu Kokalju iz Pernova, Ivanu Žvanu i Albinu Barbiču iz Toplice, Francu Plutu iz Kloštera, Lavrenčiću iz Sodražica, Ivanu Grebencu i

Ivanu Kljunu iz Ribnice, župniku Karolu Škulju iz Dolnje Vasi, Ivanu Pogorelcu iz Struge, Josipu Ručigaju iz Kamnika, Ivanu Peteku iz Vrana, Josipu Gunglu iz Jareninskog Dola, Francu Ribiču iz Dobrena, Jakobu Jurančiću iz Gačnika, Alojzu Knupležu iz Trčove, Francu Beranišču iz Krčevina, pa i Ministru Ivanu Vesenjaku iz Krčevina, a i nebrojenim drugim sveštenicima, profesorima, advokatima, studentima, trgovcima, seljacima i radnicima na dan općinskih izbora dogodilo, — makar da po §-u 30 sr. 2 Općinskog zakona ne mogu državne vlasti na 5 dana pred izbore ni na kakav odgovor, a kamoli na kakvu kaznu uzimati. Kad su tako pretstavnik nosioci i kandidati neprijateljskih lista baš kao u ratu neprijateljske mrtve straže bez ikakvog obzira i zakona pregaženi, odigrale su se one divne stvari, scene, koje se u istinu kao prave ratne priče čuju i osluškuju.

Zaškljocale su onda slovenske gilotine, pale u penziju glave neprijateljskih pretstavnik i prijatelja, učitelja Rorent iz Vitanje, učitelja Kontlera iz Prihove, učiteljice Rott iz Vitanje, sviju sudija Upravnog suda u Ljubljani koji su se usudili nezakonitu konfinaciju na žalbu g. dr. A. Korošca poništiti i ostali, kroz pitoma i umivena slovenska sela prokstarile besne žandarske patrole izgazile nogama mrske neprijatelje kao tajnika zadružne štedionice Alojza Križnika iz Konjica, — a vesele slovenske gostilne kao gostilna neprijateljskog nosioca liste Martina Kokolja u Pernovu, Ivana Štancera iz Celja i mnogih drugih zatvorene opustile. Proradio je ius gladii sa svim svojim strahotama: bezbrojnim kontribucijama sve po din. 1000—4000 po neprijateljskoj glavi, konfiskacijom i okupacijom neprijateljske imovine. Jugoslovenski su ratnici g. g. Ivan Pucelj i dr. A. Kramer naročito „dobro smišljenom agitacijom” na svim slovenskim biračkim mjestima svu neprijateljsku glasačku imovinu jednostavno okupirali, i po ratnom je pravu svojoj imovini dodali od 50 sebi 300 općina stvorili, a na pobunjene neprijatelje n. pr. u općini Zminec i Staroj loki čak i redovitu jugoslovensku vojsku izveli, i tek pod njenom se zaštitom i sramotom usudili falsifikovani izborni rezultat i prostu otimačinu narodu proglasiti.

Kad ste sad i vi, g. Ministre ma da niste bili u Sloveniji tako za mnoge divne izborne stvari i scene saznali, koje su se tamo u vrijeme „općinskih izbora” „dobro smišljenom agitacijom” g. dr. A. Kramera dogodile, najodlučnije tražimo, da nam na ovu interpelaciju u Narodnoj skupštini odgovorite:

— Da li vam je poznato, da su u Dravskoj baš kao i u Savskoj banovini u općinskim izborima na štetu opozicionih lista sa strane općinskih, sreskih, banskih i državnih organa svake vrste u svim slovenskim općinama tolike izborne nepodopštine, prevare, falsifikati i progoni pristaša izvršeni, da se s punim pravom duljem zemlje pronosi, da je Kr. vlada u Dravskoj banovini na štetu opozicije dve trećine izbornih rezultata falsifikovala?

2 — Da li g. Ministre, s g. Ivanom Puceljom i njegovom izjavom u „Vremenu” od 17 oktobra o. g. držite, da je za sva vremena porušena bajka, da je uticaj g. dr. A. Korošca na slovenske biračke mase toliko jak, da ga se ne može suzbiti, ili naprotiv sad već držite, da je nakon ovih izbornih progona, prevara i ordinarnih falsifikata slovenskih izbornih rezultata veličanja politička figura g. dr. A. Korošca zablislala, i za sva vremena sebi zaslužbeni politič-

ki uticaj osigurala?

3 — Da li isto tako sad još s g. Ivanom Puceljem, i njegovom izjavom u „Vremenu“ od 17 oktobra o. g. držite, da su izborni postupci Kr. vlade na slovenskim općinskim izborima „divne stvari i scene“, — ili posle ovih nečuvenih zvaničnih zloupotreba sad već držite, da su slovenski i hrvatski općinski izbori najveća politička nesreća, koja se zemlji u ovo teško doba mogla u opće dogoditi.

4 — Da li na dalje s g. dr. Kramerom i njegovom izjavom u „Politici“ od 17 oktobra o. g. još držite, da je izborni postupak Kr. vlade na općinskim izborima u Sloveniji „dobro smišljen nacionalni jugoslovenski optimizam“, — ili pak sad već i ako ka-

sno mislite, da je ovaj izborni postupak g. g. Ivana Pucelja i dr. A. Kramera u slovenskim i hrvatskim krajevima pravi bogomrak Jugoslovenske narodne i državne misli?

5 — Kad ćete napokon, gospodine Ministre, s Kraljevskom vladom toliko gradjanske hrabrosti smoci, da nam sve teške slovenske i hrvatske izborne optužbe u Narodnoj skupštini shodno Vašoj zakletoj ustavnoj ministarskoj dužnosti odgovorite?

U Beogradu, dana 9 studenog 1933.

Dr. Ivan Lončarević s. r., dr. Nikola Nikić s. r., Stjepan Valjavec s. r., dr. Franjo Gruber s. r., Lovro Knežević s. r., narodni poslanici.

INTERPELACIJA

Milana A. Božića i drugova, narodnih poslanika, na Pretsednika Narodne skupštine o rešenju dobrovoljačkog pitanja.

Gospodinu Pretsedniku Narodne skupštine
Beograd

Na osnovu člana 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, čast mi je podneti sledeću interpelaciju.

Već 14 godina rešava se i još nije rešeno dobrovoljačko pitanje, što ni u kom slučaju ne može da čini čast ni jednom režimu do danas.

Dobrovoljačko pitanje deli se na dva dela: jedan je izdavanje dobrovoljačkih uverenja od strane Ministarstva vojske i mornarice, a drugi naseljavanje dobrovoljaca zemljom od strane Ministra poljoprivrede. Ni jedan deo nije rešen. Ministar vojske i mornarice nije ni do danas mogao da pronadje, ko je sve dobrovoljac, a u koliko je proverio njihova ranija uverenja, podelio je dobrovoljce — bez ikakvog opravdanja, pogrešno i nepravično, — na borce i neborce, ma da su oni svi izjavili svoju spremnost da se upotrebe i za borbu. Osim toga Gospodin Ministar nije priznao dobrovoljačko svojstvo mnogima, koji su stvarno bili dobrovoljci, borili se u Dobrudži, bili ranjeni i odlikovani.

S druge strane nije Ministar poljoprivrede uspeo, da podmiri dobrovoljce zemljom, koja im je zakonom zajamčena. U koliko je pak i odeljeno dobrovoljaca zemljom, mnogi od njih nisu se mogli koristiti njome ili zbog neplodnosti ili zbog udaljenosti. Prema informacijama, koje imam, Ministar poljoprivrede nema više raspoložive zemlje za naseljavanje dobrovoljaca, pa će je morati po skupu cenu kupovati od privatnih lica. Jedino je još za tu svrhu

pogodan Pančevački rit, na kojem bi mogli da se nasele svi oni dobrovoljci, koji su sada ostali bez zemlje.

Na osnovu izloženoga molimo da nam se odgovori na sledeće:

1 — Šta je preduzeo gospodin Ministar vojske i mornarice da se proveravanje dobrovoljačkih uverenja privede već jedanput kraju i misli li, da treba proglasiti borcima sve dobrovoljce osim onih, koji su se u dobrovoljce prijavili s naročitom ogradom, da se javljaju za neboračku službu.

2 — Smatra li nužnim da, pri područnom mu Ministarstvu obrazuje jednu komisiju, koja će se baviti isključivo ispitivanjem i rešavanjem ovakvih slučajeva, sa ograničenim rokom do koga komisija ima da likvidira sve ovakve slučajeve.

3 — Šta je preduzeo gospodin Ministar poljoprivrede da se osigura naseljavanje dobrovoljaca na Pančevačkom ritu, i jeli voljan i je li u stanju da odstrani prepreke, koje mu se stavljaju po ovom predmetu.

Molimo Vas, Gospodine Pretsedniče, da primite izraz našeg iskrenog poštovanja.

9 novembra 1933 god.
u Beogradu.

Milan A. Božić s. r., Risto Dokić s. r., Živko Danilović s. r., dr. Vlad. Stanišić s. r., Marko Mašić s. r., Nedeljko Praljak s. r., Mustafa A. Mulalić s. r., Franjo Markić s. r., Maksim Tešić s. r., Simo Krstić s. r., narodni poslanici.

INTERPELACIJA

Riste Đokića i Živka Danilovića, narodnih poslanika, na Ministra pravde povodom učestalih nesretnih slučajeva u državnim rudnicima.

Gospodine Ministre,

Po prirodi posla, u rudarskom poslovanju događale su se pogibije radnika i manji nesretni slučajevi, ali u zadnje doba to je učestalo, i tako su se u vremenu od 15 dana u tri državna rudnika dogodile tri nesreće i to:

U Državnoj željezari — Vareš ugušena su od gasa dvojica radnika iza kojih je ostalo 11 (jedanaestoro) siročadi, sitne djece.

U Željezari u Zenici nepažnjom nadzornih organa bačen je u ljevaonicu željezare u topovsku cev jedan šrapnel, koji je svojom eksplozijom na mesto ubio trojicu i ranio oko 20 radnika.

I jedne i druge željezare direktorsku dužnost vrši inženjer Ivan Kral, koji je po struci rudar — kopač i ljevarskim poslovima se nikada do dolaska u Vareš nije bavio, i niti je tu struku inženjersku studirao, i prema tome nije ni čudo što su pogibije radnika učestale.

U Državnom rudniku u Brezi poginulo je od struje u ovoj godini nekoliko radnika.

Povodom svakog nesretnog slučaja vodjeni su sudski izvidi, i rezultati izvidjaja svršavali se sa konstatacijom: da je kriv onaj koji je poginuo.

Posledice toga svršavaju se na ovome: porodica, žena i sitna djeca ne dobivaju nikakvu ili minimalnu penziju, uništavaju se.

Da sudske isledne vlasti dodju do ovakve konstatacije, uzrok je u ovome pri svakom izvidjaju uzmu se stručnjaci ili činovnici istoga preduzeća ili či-

novnici nekog drugog Državnog rudnika ali nikad potpuno nezainteresovani stručnjaci.

Da se stane na put ovome ubijanju nevinih ljudi i upropašćavanju radničkih porodica, pitam gospodina Ministra?

Da li je voljan da izda jedno uputstvo Državnim tužiocima i islednim sudijama da u nesretnim slučajevima uzimaju u buduće nepristrasne stručnjake a ne rudarske činovnike, koji po dužnosti brane sebe i svoje kolege;

Da li je voljan da u nesretnim slučajevima, koji su se dogodili u Državnoj željezari u Varešu i Industrij gvoždja u Zenici, odredi naknadnu komisiju sa nepristrasnim stručnjacima, koja bi slučaj ispitala i prema tome krivce događaja optužila nadležnom sudu.

Žrtve: poginuli i njihova sirotinja traže od vas kao Ministra pravde i čuvara Državnog pečata da krivci budu kažnjeni.

U smislu Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini molim usmeni odgovor i tražim hitnost ove interpelacije.

Gospodine Ministre, primite uverenje mog naročito poštovanja.

10 novembra 1933 godine
Beograd.

Narodni poslanici:
Risto Đokić s. r., Živko Danilović s. r.

